

SIRP JA VASAR

EESTI NSV KULTUURIMINISTEERIUMI, EN KIRJANIKE LIIDU, EN KUNSTNIKE LIIDU JA EN HELILOOJATE LIIDU HAALIKANDJA

Reedel, 5. veebruaril

1954. a.

Nr. 6 (528)

XIII aastakäik. Hind 50 kop.

Suur ühtsus

Kogu Nõukogude Liidus toimuvad töötajate valimiseelsed koosolekud. mis on pühendatud NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaatide ülesseadmisele.

Rahvas esitab oma kandidaatideks riigivõimu kõrgeima organi koosseisu oma parimaid poegi ja tütreid.

Kõigis vabariikides on nõukogude inimesed suure vaimustuse ja üksmeelega esitanud NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaatideks kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse juhid seltsimehed G. M. Malenkovi, V. M. Molotovi, N. S. Hruštšovi, K. J. Vorosilovi, N. A. Bulganini, L. M. Kaganovi, A. I. Mikoiani, M. Z. Saburovi, M. G. Pervuhhini. Ülesseatud kandidaatide hulgas me näeme tööklassi esindajaid, tootmise novaatoreid — treial P. B. Bökovi, lukksepp A. E. Grassi, kangur M. D. Buržanadzet; kolhoositaolaste tuntuinimesi — lüüvanem S. D. Vištaki, kolhoosimeest P. M. Malõševi; nõukogude intelligentsi esindajaid — akadeemik A. N. Nesmejanovi, NSV Liidu rahvakunstnikku A. K. Tarassovat, kirjanik Mirzo Tursun-zaded, õpetaja R. Džurajevat ja paljusid teisi, kõigi meie paljurahvuselise riigi rahvaste, kõigi nõukogude ühiskonna kihide esindajaid, kommuniste ja parteilisi.

Valimiseelsed koosolekud demonstreerivad kommunistliku partei, Nõukogude valitsuse ja kogu rahva suurt ühtsust, töötajate üksmeelset toetust Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei poliitika, kommunistide ja parteiliste bloki võimast jõudu ja elulisust. Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei on oma kangelasliku ja ennastalgava võitlusega, mida ta pidas Venemaa rahvaste vastastamiseks tsari, mõisnike ja kapitalistide ikkest, meie maal nõukogude võimu kehtestamiseks, võitlusega kommunisti võidu eest pälvinud meie kodumaa töötajate ja kogu maailma lajade hulkade piiritu armastuse ja usalduse.

Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei võitleb väsimatult rahu ning rahvaste sõpruse ja julgeoleku eest, kõigi maadega asjaliku koostöö ja laialdaste kultuurisidemete loomise eest.

Kommunistliku partei poliitika elujõud seisab selles, et ta väljendab rahva elulisi huve, selles, et see on rajatud ühiskonna arenemise objektiveet seaduste sügavale teaduslikule tunnetaamisele.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongress konstateeris, et NLKP pealesanded seisavad nüüd selles, et ehitada meie maal üles kommunistlik ühiskond sotsialistlikult kommunistlike järkjärgulise ülemineku teel, pidevalt tõsta ühiskonna materiaalselt ja kultuuriliselt taset, kasvatada ühiskonna liikmeid internatsionalismi vaimus ja kõigi maade töörahvaga vennalike sidemete loomise vaimus, igati tugevdada Nõukogude kodumaa aktiivset kaitset tema vaenlaste agressiivse tegevuse vastu.

NLKP XIX kongressi, NSV Liidu Ülemnõukogu viienda istungjärgu ja NLKP Keskkomitee septembripileenu otsustes ning hilisematel partei ja valitsuse määrustel on leidnud väljenduse kommunistliku ülesehitustöö võitlusprogramm, sotsialistliku põllumajanduse edasiarendamise ja töötajate ainelise heaolu tõstmise programm.

Nõukogude rahvas peab seda programmi oma südamelähedaseks asjaks ning võitleb sihikindlalt ja ennastalgavalt selle elluviimise eest.

Statistika Keskvalitsuse teadaandes „NSV Liidu rahvamajanduse arendamise riikliku plaani täitmise tulemustest 1953. aastal“ öeldakse, et tööstus täitis 1953. aasta plaani kogutoodangu valmimise alal 101-protsendilist, suurendades tootmist 1952. aastaga võrreldes 12 protsendi ja 1950. aastaga võrreldes 45 protsendi võrra. Edukalt täitsid plaani ka NSV Liidu Kultuuriministeeriumi tööstusettevõtted. Kiirenes rahva tarbekaupu tootva tööstuse arendamise tempo.

Sotsialistliku põllumajanduse töötajad laiendasid möödunud aastal külvipinda 1 400 000 hektari võrra. Vaatamata ebasoodsatele meteoroloogilistele tingimustele reas meie maa rajoonides oli vilja faktiline saak NSV Liidus möödunud aastal 1952. aasta taseme lähedal ning tehniliste kultuuride alal ületas selle. Suurenes loomade arv kolhoosides. Kolhoosid, sovhoosid ja traktorijaamad said palju uut tehnikat. Maale saadeti üle saja tuhande spetsialisti.

V. I. Lenini Teoste 24. köide eesti keeles

Eesti Riikliku Kirjastuse väljaandel ilmub neil päevil V. I. Lenini Teoste 24. köide. Köide sisaldab teosed, mis on kirjutatud 3. aprillist kuni 3. juunini 1917. aastal.

Raamat on tõlgitud venekeelse näljanda väljaande järgi EKP Keskkomitee Partei Ajaloo Instituudis. Köite tiraaž on 15 000 eksemplari.

NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU VALIMISTE EEL

NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaatide ülesseadmimine

Kogu meie maal toimub suure vaimustusega NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaatide ülesseadmimine. Palavate, südamlike sõnadega väljendavad nõukogude inimesed õigustatud uhkust suure saavutuste üle, mis meie maa kommunistliku partei juhtimisel on kätte võtnud. Väljendades oma usutavust NLKP Keskkomiteele ja Nõukogude valitsusele, seab rahvas oma kandidaatideks partei ja valitsuse juhte, kes annavad kogu oma jõu ja teadmised meie maa õitsengu heaks, võitlusele rahva õne eest.

Moskva Leningradi valimisringkonnas tegi kiirtreial sm. Lavrenjov Lenini ordenit omava masinaehitustehase kollektiivi osavõtjaterohkel koosolekul ettepaneku esitada NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaadiks NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimees seltsimees Georgi Maksimilianovitš Malenkovi.

Tormiliste, kestvate kiiduavaldustega kiitsid koosolekust osavõtjad selle ettepaneku heaks.

Seltsimees G. M. Malenkovi kandidatuuri toetas parteikomitee sekretär sm. Derebin.

Koosolek otsustas ühel häälel seada üles NSV Liidu Ülemnõukogu Liidu-nõukogu saadikukandidaadiks Moskva linna Leningradi valimisringkonnas seltsimees Georgi Maksimilianovitš Malenkovi.

Seltsimees Malenkovi kandidatuuri esitati ka ettevõtete ja asutuste töölise ja teenistujate koosolekutele Sovetski, Oktjabrski, Zdanovi, Sverdlovi ja Kievi valimisringkonnas.

Molotovi valimisringkonnas tegi V. M. Molotovi nimelise tehase töötajate üldkoosolekul vana kaadritöölise sm. Jelatomtsov ettepaneku esitada Ülemnõukogu saadikukandidaadiks NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe esimehe asetäitja, NSV Liidu välisminister seltsimees Vjatšeslav Mihhailovitš Molotov. Koosliijad võtsid selle ettepaneku vastu tormilise ovasiooniga.

Vjatšeslav Mihhailovitš Molotovi kandidatuuri toetas tööline sm. Kazakova.

Koosolek otsustas seada üles NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaadiks Moskva linna Molotovi valimisringkonnas seltsimees Vjatšeslav Mihhailovitš Molotovi.

Seltsimees Molotov esitati saadikukandidaadiks ka Sovetski, Oktjabrski, Zdanovi, Sverdlovi ja Kievi valimisringkonnas.

Kalini, Sovetski, Oktjabrski, Zdanovi, Sverdlovi ja Kievi valimisringkonnas seadsid töötajad üksmeelselt üles NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaadiks NLKP Keskkomitee esimehe sekretäri seltsimees Nikita Sergejevitš Hruštšovi.

Sovetski valimisringkonnas esitati NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaadiks NSV Liidu Ülemnõukogu Pre-

siidumi esimees seltsimees Kliment Jefremovitš Vorosilov.

Autokummitehase kollektiiv seadis üles NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaadiks Rahvuste Nõukogu valimiste Moskva linna valimisringkonnas NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe esimehe asetäitja, NSV Liidu kaitseministri seltsimees Nikolai Aleksandrovitš Bulganini.

Sverdlovi valimisringkonnas toimus suure poliitilise entusiasmiga tähe all piduritehase kollektiivi valimiseelne koosolek, kes seadis üles saadikukandidaadiks NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe esimehe asetäitja seltsimees Lazar Moissejevitš Kaganovitš.

Zdanovi valimisringkonnas esitasid Moskva lihakombinaadi töölised ja insener-tehnilise töötajad erakordse üksmeelega saadikukandidaadiks NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja, NSV Liidu kaubandusministri seltsimees Anastas Ivanovitš Mikoiani.

NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee töötajate osavõtjaterohkel koosolekul seati üksmeelselt üles Liidunõukogu saadikukandidaadiks Sverdlovi valimisringkonnas NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja, NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee esimees seltsimees Maksim Zahharovitš Saburov.

Moskvoortste valimisringkonnas esitas Frunze-nimelise vabriku kollektiiv üldkoosolekul NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja, NSV Liidu elektrijaamade ja elektritööstuse ministri seltsimees Mihhail Georgjevitš Pervuhhini kandidatuuri.

Mitmesugustes Moskva linna ja Moskva oblasti valimisringkondades esitati NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaatideks tuntuud tootmisnovaator, tööline-treial P. B. Bökov, eesrindliku kolhoosi esimees N. I. Puzantšikov, NSV Liidu Teaduste Akadeemia president akadeemik A. N. Nesmejanov, NSV Liidu rahvakunstnik A. K. Tarassova jt.

Vaimustusega seavad Ukraina, Valgevenemaa, Usbekistani, Aserbaidžani, Läti, Gruusia, Kasahstani ja teiste vabariikide töötajad NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaatideks partei ja valitsuse juhte, eesrindlike töölisi ja kolhoosnikuid, teaduse ja kultuuri väljapaistvaid tegelasi. Ukraina NSV-s on üles seatud Ukraina Kommunistliku Partei Keskkomitee esimehe sekretär A. I. Kiritsenko, kolhoosnik, Zaporõzja oblasti Stalini-nimelise kolhoosi lüpsja M. I. Sardak, Valgevenemaal tootmise novaator V. K. Narbutovitš, Tadžikistani kirjanik, Stalini preemia laureaat M. Tursun-zade, Kasahstani põllumetallide kombinaadi transporditöölise T. Dosžanova, Sverdlovskis andekas konstruktor, tehniliste teaduste kandidaat F. F. Petrov jt.

1. veebruaril algas NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaatide ülesseadmimine meie vabariigi pealinna Tallinnas.

Ettevõtetes, asutustes, kõrgemates ja keskastme õppeasutustes toimusid rahvarohked valimiseelsed koosolekud, mis mõeldusid suure poliitilise vaimustuse ja töönnu õhkkonnas.

Esimesena saab Tallinna masinaehitustehases „Ilmarine“ ettevõtte kollektiivi valimiseelset koosolekul sõna teha hase parim freesija, ratsionaliseerija E. Raud.

Teen ettepaneku — ütleb ta — üles seada NSV Liidu Ülemnõukogu Liidunõukogu saadikukandidaadiks NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimees seltsimees Georgi Maksimilianovitš Malenkovi. Seltsimees Malenkovi nimi on kallis ja lähedane igale nõukogude inimesele. Suured on tema teened nõukogude rahva ees, kes sammut kindlalt meie maal kommunisti ülesehitamise teel.

Mehaanikatehnik meister A. Lazarev teeb ettepaneku üles seada saadikukandidaadiks Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee esimehe sekretär seltsimees Nikita Sergejevitš Hruštšov. Kõik nõukogude inimesed tunnevad ja armastavad Nikita Sergejevitš Hruštšovi kui väsimatut rahvahulkade organiseerijat ja väljapaistvat juhti.

Vormija-valaja A. Grünvald esitas ettepaneku üles seada saadikukandidaadiks Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee esimehe sekretär seltsimees Johannes Gustavi p. Käbin, kes teeb suurt tööd meie vabariigi rahvamajanduse ja kultuuri edasiarendamisel.

Koosolek otsustas üksmeelselt üles seada NSV Liidu Ülemnõukogu Liidunõukogu saadikukandidaadiks Tallinna linna-valimisringkonnas nr. 695 sm-d G. M. Malenkovi, N. S. Hruštšovi ja J. Käbini.

Seltsimehed G. M. Malenkovi, N. S. Hruštšov ja J. Käbin seati üles saadikukandidaatideks ka Eesti NSV Teaduste Akadeemia, Viktor Kingissepa nimelise Tselluloosi- ja Paberikombinaadi ning kombinaadi „Balti Manufaktuuri“ üldkoosolekul.

„Volta“ tehase kollektiivi koosolek võttis üksmeelselt vastu otsuse üles seada Rahvuste Nõukogu saadikukandidaatideks Kalini põhja-valimisringkonnas nr. 352 seltsimehed G. M. Malenkovi, V. M. Molotovi ja NSV Liidu kaitseministri esimehe asetäitja, Nõukogude Liidu kangelase N. G. Kuznetsovi.

Vabriku „Marat“ kollektiivi koosolek otsustas üksmeelselt üles seada Rahvuste Nõukogu saadikukandidaatideks Mere-valimisringkonnas nr. 553 seltsimehed G. M. Malenkovi, N. S. Hruštšovi ja vabriku õmblustehnik brigadiiri J. Vaadevitsa.

Tehase „Silikaat“ töötajad seadsid üles saadikukandidaatideks seltsimees Georgi Maksimilianovitš Malenkovi, NLKP Keskkomitee Presiidiumi liikme, NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja, NSV Liidu Riikliku Plaanikomitee esimehe seltsimees Maksim Zahharovitš Saburovi, ning Tallinna Linna Töörhva Saadikute Nõukogu Täitevkomitee esimehe seltsimees Aleksander Antonip. Hendriksoni Nõmme valimisringkonnas nr. 356.

2., 3. ja 4. veebruaril jätkus Eesti NSV-s NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaatide ülesseadmimine. Liidunõukogu Tartu valimisringkonnas nr. 697 seadis Eesti Põllumajanduse Akadeemia professorite, õppejõudude ja üliõpilaste koosolek Liidunõukogusse saadikukandidaatideks G. M. Malenkovi ja Eesti NSV Teaduste Akadeemia presidendi akadeemik J. Eichfeldi. Liidunõukogu Tallinna valimisringkonnas seati üles Liidunõukogu saadikukandidaatideks G. M. Malenkovi, N. S. Hruštšov, K. J. Vorosilov ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja A. Green. Liidunõukogu Pärnu valimisringkonnas nr. 698 seati saadikukandidaatideks G. M. Malenkovi, V. M. Molotovi, N. S. Hruštšov ja admiral N. M. Harlamov.

NSV Liidu Ülemnõukogu Rahvuste Nõukogusse on Eesti NSV valimisringkondades üles seatud Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. Jakobson, Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee sekretär L. Lentsmann, Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimees A. Müürisepp, vabariigi rahvakunstnik E. Kapp, vabariigi kutseseala parim müürsepp K. Kärber, kooliõpetaja S. Kimask jt.

Nüüd toimuvad kogu meie maal töötajate esindajate valimiseelsed ringkonnatöötajate ülesseadmised.

KÕIK VALIMISTELE!

V. Briskini ja K. Ivanovi plakat

Kirjad sõpradelt

H. Leberecht ja J. Germani stsenaariumi järgi linastatud film „Valgus Koordis“ on leidnud palju sõpru ka väljaspool Nõukogudemaa piire. Avaldame allpool Hiina Rahvavabariigi noore sotsialismehitaja kirja, mis on saadetud Paul Runge osatäitjale filmist „Valgus Koordis“ — G. Otsale.

Kallis sm. Runge filmist „Valgus Koordis“

2. novembri k. a. õhtul korraldati meil Uhus kinofestivali Teie maa Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni pidulikult tähistamiseks. Teie filmide vaatamine, mis peegeldavad kunsti suuri saavutusi, pakkus mulle suurt huvi ja innustas mind võitlusele inimkonna õnne eest. Eriti suurt tähtsust meile külla edasi-sele arenemisele ja talurahva kollektiviseerimisele omab film „Valgus Koordis“, mis talupoegi kasvatab ja nende teadvust edasiliikumiseks valgustab. See on väga hinnatav panus, ja meie, noored, kes me elame Mao Tse-dungi ajastul, peame teile olema piiritult tänulikud.

Me jälgime lootusega teie edusamme sotsialismi ehitamisel ja teie poliitilise hariduse kõrget taset. Soovime teile veelgi hiilgavamaid edusamme ja õnne elus Lenini-Stalini partei juhtimisel. Me õpime innuga teilt, ja meie, ida noored, seisame igavese sõpruse eest NSV Liidu ja Hiina vahel.

Jutustan oma tunnetest pärast filmi vaatamist.

Nähes Teid, Punaarmee demobiliseeritud sõdurit Runget, kadetsesin Teie vaprust ja võitlusvaimu, samuti ka Teie õnnelikkust elu.

Mõtlen nüüd sellele, et mina, Mao Tse-dungi ja Hiina Kommunistliku Partei poolt vabastatud maa võitleja, olen saadetud riiklikule ehitustööle. Partei kasvatab mind vabastamise esimestest päevadest saadik, mind saadeti õppima provintsi kõrgemasse põllumajanduskooli, hiljem maaparanduskooli. Õppimise algusest saadik olen õnne seisukohal, et me peame õppima Nõukogude Liidu täna on meie homme, ja lootuses, et pärast õpingute lõpetamist siin astun NSV Liidu Põllumajanduse Akadeemiasse. See on minu unistus.

Kallis seltsimees Runge! Praegu algavad meil Janzõs rajoonis külmad. Missugune ilm teil on? Kas olete terve?

Kallis võitlussõber — lõpetanud, sest kõlab kell õppetöö alguseks.

Ootan Teie kirja. Soovin head tervist Teile, kogu Nõukogude Liidu rahvale ja noorsoole.

Teie noor sõber, võitleja idast.

Tõu Tsia-tsi

Saadate Teie oma päevapildi ja sooviksin saada Teie oma.

19. XI 1953. a.

Eesti Riiiklike Koreograafilise Kooli

Leningradi Tööpunalipu ordeni omav Riiikliku Koreograafilise Kooli osade Riiikliku Koreograafilise Kooli sekretäri juba kolmandat aastat.

Maailma vanim koreograafilise kool on praegu Eesti noore koreograafilise kooliga seotud tihedate sõprus- ja loomingulise abistamise sidemetega.

Vitase kahe aasta jooksul on kõige andekamad noored tantšijad, kes on lõpetanud Tallinnas koreograafilise kooli, mis annab neile täisväärtuslikke spetsialiseeritud teadmisi, tulnud meie juurde, et neid teadmisi täiendada ja vitistleda.

Helmi Puur, kes täidab praegu Tallinnas RAT „Estomias“ Odeti osa balletis „Luikede järv“, õppis varem Tallinna koreograafilises koolis ja lõpetas mõeldumud aastal meie kooli.

Meie kool, nagu ka kõik leningradlased, ootame kannatamatusega RAT „Estonia“ eelseisvaid küllalistetendusi Leningradis. Me loodame näha saada ka Helmi Puuri esinemiste, et teda kasvatatud kahe kooli — Tallinna ja Leningradi kooli — ühine töö on andnud positiivseid tulemusi.

Tänavu hakkavad Tallinna koreograafilise kooli lõpetajad, kes on teatris tööpärgid, teatri küllalistetenduste ajal Leningradis õppima Leningradi kooli klassides koos meie lõpetajatega. Leningradi ko-

reograafilise kooli õpilased ootavad rõõmuga seda kohtumist.

Loominguline side meie kooliga ja huvi, mida ENSV üles näitab koreograafia küsimuste vastu, leiab palnast vastustaja ja simpaatiat Leningradi spetsialistide koreograafide poolt. Leningradi pedagoogid-spetsialistid käivad Tallinna koreograafilises koolis, et anda metoodilist abi eriarinetes, spetsiaalsete tundide muusikalisel kujundamisel ja eksamietenduste arutamisel.

Eesti kooli pedagoogid omakorda käivad Leningradi koolis tutvumas klassikalise pärandi repertuaariga ja valimas meie koolis olemasolevat noodimaterjali.

Meie küllaltele küllalistele on meie üksed alati lahkest avatud.

Eesti rahvatantsu õpikut, mille Tallinna koreograafilise kooli meile saatis, hakatakse lähemal ajal läbi vaatama ja uurima metoodilises kabinetis meie pedagoogide — rahva- ja karakteritantsu spetsialistide poolt.

Meie kool hindab kõrgelt Eesti kooli piirid kasvu ja täitumise poole ning annab ka edaspidi jöukohast abi meie rahvaste ühe armastatuina kunsti — koreograafia-kunsti — arendamisel.

V. I. Selkov,

Leningradi Tööpunalipu ordeni omava Koreograafilise Kooli direktor

28. I 1954

Eesti demokraatlik kunstnik Hans Möldermann

Kodanlikud kunsti- ja kirjandusloolased tegid kõik selleks, et võitluda eesti kultuuri ajalugu vastavalt valitseva klassi huvidele. Hirm revolutsiooni ees sundis neid eriti jämedalt moonutama või täiesti ignoreerima nende kunstnike loomingut, kes tõrjult kajastasid 1905.—1907. a. kodanlik-demokraatliku ja Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni sündmust.

Käesoleva artikli eesmärgiks on esmakordselt tutvustada avalikkust eesti kunstniku Hans Möldermanniga, kelle looming täielikult surnuks vaigiti reaktiooniliste kunstiteadlaste poolt.

Hans Möldermann omab väärkat kohta eesti kunstiajaloo kui kunstnik-realist, kunstnik-demokraat, kelle looming tõrjult peegeldas rahva revolutsioonilist võitlust ja sellele aktiivselt kaasa aitas. Möldermannil parimad, küpsemad tööd on lahutamatud Eesti tegelikkusest 1905.—1907. a. kodanlik-demokraatliku revolutsiooni perioodil ning on veenvaks tunnustuseks rahvarevolutsiooni viljavast mõjust realismi kunsti arengule.

Hans Möldermann sündis 1876. a. Läänemaal Märjamaa vallas Toili külas, kus ta isa oli kooliõpetajaks. Otsnud hiljem väikekoha, hakkas isa tegelema põllutööga. Kehval perekonnal oli raskusi nelja lapse kasvatamisega ning neile hariduse andmisega.

Juba noorukesena paistis Hans Möldermann silma suure tahtejõu ja sihikindlusega eesmärgi saavutamisel. Tema armsaimaks tegevuseks oli joonistamine. On säilinud arvukad albumid tema joonistustega, peaaugjalikult portreedega, teostatud tüüijooniste tehnikas. Palju meisterlikkust, leidlikkust ja teravmeelsust on tema žanrijoonistustes, mida kunstnik tabavalt jäädvustas oma albumies. Tema tähelepanu kõitsid samuti tööstseened, mida ta sageli kujutas.

Pärast kooli lõpetamist sooritas Möldermann eksamid rahvakooli-õpetaja kutse saamiseks ning 1897.—1898. a. jooksul töötas Valgas kooliõpetaja abina.

Noorel kunstnikul tuli võidelda suurte majanduslike raskustega, ning perspektiiv süstemaatiliselt kunstilise hariduse saamiseks jäi ikka ahtamaks.

1899. a. sai Möldermann kooliõpetaja koha Ridalas Mäe vallas. Küid ka sila et jää ta kauaks. Kohalike baptistide nõudmisel suleti kool ajutiselt ja lapsi otsustati saata ainult „põlvemajadesse“. Möldermann jäi jälle tööta.

Töö otsinguil juhtus ta kokku O. Thomsoniga, kes 1903. a. oli Tallinnas rajanud foto-tsinkograafia-õpikoda. Tööleasumine Thomsoni tsinkograafia-õpikoda oli suureks sündmuseks Möldermannil elus. Ta hakkas saama ikka suuremal arvil tehnilisi illustratsioone jne. Alates 1903. a. hakkas ta süstemaatiliselt avaldama oma karikatuure Tallinna naljalehtedes.

Kõneledes eesti karikatuurist XX sajandi alguses, tuleb ära märkida, et eesti karikatuur oli sel ajal alles tark-

mas. Kodanlik-natsionalistlikud kunstiteadlased, sihikindlat võitluses eesti kunsti ajalugu, seostasid eesti karikatuuri tekkest „Noor-Eesti“ rühmitusega ning nimetasid eesti karikatuuri-rajajaks K. Hindreyd — paadunud reaktionääri ja fašisti.

Tegelikult aga näitavad faktid, et eesti rahvaliku karikatuuri rajamisel kuulub väljapaistev koht H. Mölder-

H. Möldermanni joonistus lenklehest «Noored» 1906. a.

mannile. Tuginedes oma tegevuses karikaturistina rikkalikule rahvaloomingule, eriti rahvalikule satirile ja pilkelnaljale, kasutas H. Möldermann ära rahvatraditsioone, osutades suurt loominguilist initsiatiivi ja leidlikkust. Tema karikatuurid on väga omapärsed ning paistavad oma mahlaka, rahvaliku huumoriga eriti silma saksakeelsest ajakirjadest kopeeritud labaste karikatuuride kõrval.

Esimene periood Möldermannil loomingus hõlmabki aastad 1903—1904, langeses seega ühte revolutsiooni ettevalmistamise ajajärguga. Sel ajajärgul tegi Möldermann palju eesti demokraatliku ajakirjandusgraafika edasarendamiseks, illustreerides rahvale kättesaadavaid, rohkearvulise tiraažiga naljalehti, ajakirju jne.

Nii näiteks on naljalehes «Nalja-Vana» (1903) avaldatud karikatuure, milles naeruvääristatakse jõuka taluperemehe Välja-Jaani elukombeid ja töökspidamist. Erilise teravuse omandas see karikatuur seetõttu, et naeruvääristades Välja Jaani, tegelikkuses eksisteerinud taluperemeest Märjamaal, kes oli rahva hulgas tuntud kui kooner, joodik ja logard, andis ta suure üldistuse antud talurahva kihi esindajale.

Möldermannil pilkeplidid olid laialt tuntud Märjamaa elanike keskel ning leidisid nende hulgas suurt poolehoidu. Möldermannil karikatuurid piirdusid sel perioodil oma põhisuunalt igapäevase maa- ja linnaelu väärnähtuste naeruvääristamisega ja hukkamõistmisega, kuid neis oli juba kaasaegsesse sotsiaalsesse tegelikkusesse kriitilise suhtumise elemente.

1905.—1907. a. kiiresti arenevat revolutsioonilist sündmuste mõjul toimus tema loomingus otsustav murrang. Möldermannil loomingu siuks saab eesti rahva revolutsiooniline võitlus tsarismi ja parunite vastu. Sel ajal — oma loomingu teisel perioodil — oli Möldermann tihedalt seotud J. Lillienbachi ja tema satiriiliste ajakirjadega.

Nagu kogu Venemaal, nii omandas ka Eestis 1905.—1907. a. revolutsiooni ajal erilise tähtsuse poliitiline ja satiriiline graafika, mille kõige olulisemaks jooneks olid igakülgsed poliitilised paljastused. See tegi poliitilise satiiri ja karikatuuri võimaks relvaks võitluses tsarismi kukutamise eest, demokraatlike vabaduste kättevõitmise eest. Tuleb rõhutada, et tsari isevalitsuse vastu suunatud poliitilise graafika tekkimine sai võimalikuks ainult revolutsiooniliste mässide, eriti vene proletariaadi otsustava pealetungi tõttu tsariivalitsusele.

Eesti poliitiline ja satiriiline graafika tekkis ja arenes vahetult ühel poolt revolutsioonilise tegekkuse, teiselt poolt vene satiriilise graafika mõjul. On teada, et esimesed eesti keelses progressiivsed satiriilised väljaanded J. Lillienbachi «Tiu Tasane» ja «Tapper» ilmumisid 1906. a. suvel Peterburis.

J. Lillienbachi sai hästi aru, et realistlik kunst on tähtis agitatsiooni abinõu, terav relv võitluses tsari-isevalitsuse vastu, ning kasutas seda relva meisterlikult. Ta koondas enda ümber nii progressiivseid kirjanikke kui ka progressiivseid kunstnikke. Nii näeme «Tiu Tasane» ja «Tapperi» kaastöölise hulgas A. Laikmaad, A. Janseni, A. Uurtsi, H. Möldermanni, J. Otsmani ja teisi.

J. Lillienbachi suunas kunstnike pilkeplide loomisele, mis piitsutasid tsarismi, valitsuse liikmeid, balti paruneid, paljastasid eesti kodanlusi ning näitasid I ja II duuma rahvavastast olemust.

Lillienbachi suunav osatähtsus on eriti suur Möldermannil loomingulise palge väljakujunemisel. Vaatamata tema maailmavaate demokraatlikule üldsuunale polnud tal arvatavasti kuni Lillienbachi tutvumiseni veel välja kujunenud kindlad poliitilised arusaamad. Möldermannil ja Lillienbachi vahelise suhte kohta võib väita, et viimane aitas kunstnikku õige koha leidmisel rahva vabadusvõitluses, aitas tal astuda tsarismi poolt rahva vastu sooritatud kuriteo kartmatu paljastamise teele kunsti kaudu.

Seda kinnitab H. Möldermannil kird öele 6. aprillist 1906. a., millest selgub, et Möldermann sai ülesande teha joonistusi Peterburis ilmutavatele eesti ja vene lehtedele: «... mulle on kohustatud, kõik teated, mis tuliste sündmuste kohta käivad, üles kirjutada, kõik nimesed, kes karistatud said, ja isegi kõige vähemad juhtumised üles tähendada ja pildid juurde teha. Sellep, pean ma just varsti maale tulema, sest neid on ruttu tarvis.»

Siin on jutt eesti satiriilise ajakirjast «Tiu Tasane», mida Peterburis toimetamisid P. ja J. Lillienbachi ning mille esimene number ilmus 1906. a. mais, ja et Lillienbachi saladis Möldermannile kunstilis-dokumentaalse kroonika loomise revolutsioonilistest sündmustest Eestimaal.

«Tiu Tasane» esimeses numbris, mis ilmus 1906. a. mais, on avaldatud teadaanne peakirja all «Sõjaseadus Eestimaal». Samas avaldati kaks H. Möldermannil joonistusi. Toimetuse artiklis teatab J. Lillienbachi lugejatele, et järgmistes numbrites sama peakirja all avaldatakse rida joonistusi mõeldumud talve hirmupäevadest Venemaal. J. Lillienbachi iseloomustas Möldermannil järgmiselt: «Hr. H. M. on iseharjutamine ja oma loomunnete abil joonistama õppinud. Ta jätab küll oma tööd-dest uuemad voolud ja moodsa kunsti (loe: formalismi ja dekadentsi — J. S.) nõuded tähele panemata, kuid tal on hea kujutamise ja meelepidamise võim, ta tunneb meie maarahva elu hästi, on kujutatavad sündmused enamasti oma silmaga pealt näinud ja töötab oma kompositsioonid päevapiltliku hoolega välja, nii et neil ajalooline tähendus on. Järgmistest pildidest nimetame: «Mõisapõletamine», «Vanglus», «Sõjaväljakohus», «Kohtuotsuste täidesaatmine», «Revolutsionääri haud», «Talumaja mahapõletamine», «Külmale maale» ja muud.» («Tiu Tasane» nr. 1, 1906.)

Ülesanded, mis Möldermann endale püstitas, olid suurel ja vastutusrikkad ning ta asus julgelt nende teostamisele. Oma töös lähtub H. Möldermann ainult tegelikkusest, valides kõige tähtsamad sündmused revolutsioonilisest võitlusest ning luues suuri üldistusi konkreetsete ajalooliste faktide alusel.

Nende H. Möldermannil joonistuste peateemaks on tööliste ja talupoegade relvastatud võitlus 1905. a. detsembris Läänemaal, ning sellele 1906. a. jaanuaris järgnenud julmad repressioonid. Esimene joonistus sellest seeriast arvatavasti ei saanud ilmutada tsensuuritakistuse tõttu. «Tiu Tasases» nr. 1 ilmus joonistus «Sõjaseadus Eestimaal II. «Tulge kaasa!» Sellel on kujutatud 1905. a. detsembrikuus toimunud tüüplilist nähtust — püsside ja revolviiritega relvastatud töölistes kutsuvad talurahvast kaasa võitlema mõisnike vastu, põletama mõisaid — talurahva ekspluaatormise ja rõhümise põlisele kantsle. (Järg 4. lk.)

L. Remmelgas

se. See Hionia pole rohkem ega vähem kui kolmekorruseline (?) parasit („Privatovite miljoniid“, lk. 10). Kuigi трехэтажный on otseselt tõlkes kolmekorruseline ja parasitit võiks äärmisel juhtumil olla kolmekordne, tuleb antud kontekstis mõista seda fraseoloogilisena ja anda edasi hoopis mahlakama vastega. Samas teoses kõneleakse, et „Ljahhovski lained elama Privalovite päranduse hooldamisest“ (lk. 173). Kontekst räägib, et Ljahhovski läks rikkaks, sai jõukaks, ja juba sellepärast tuleks пошел жить tõlkida rahvalikult sai jalad alla või mõne muu fraseoloogilise, ühtlasi ka loogilise vaste abil. Niisugused komis-tuskive on „Privatovite miljoniite“ ja „Pošehonje vana-aja“ tõlkes küllalt palju, et originaali keele mahlu külvatada. Mis sellest, et sõnasõnaline tõlge ajab mõnikord asja ära, nagu näiteks писать втроядого tõlkimine praeguse alati maksta kolmekordset hindad abil. Kuid sellega läheb kaotsi mõni ilus rahvalik eestikeelne väljend ning kaob hoopis tõlkekirjanduse veergudelt, rääkimata kahjust, mida kannab tõlgitav autor. Viimase näite puhul on kaheldamata mahlakam maksta, võtta hingehinda (Lühikursus, lk. 8), kuid Pravdini-Veski sõnaraamat ei annagi niisugust vastet, Muhel annab ainult viimases järjekorras. Nii kipub tõlgetest likvideeruma elav rahvaleel ja asendama kuiva kroonukelega. Miks ölkida sõnu точно ja точно-в-точь alati ühtevisi sõnaga täpselt, kui on võimalik opereerida vastetega täpsealt, karvapealt, punktipealt, punkt (kell kuus), täpsilt, jöhvipealt jne. Vene-eesti sõnaraamatuis on need vasted olemas. Ei maksa igakord huupi kiruda sõnaraamatuid, et need on vaesed, vaid kasutada ära kõik sõnaraamatugi võimalused.

Üheks komisustuskiviks on vene kõnekeelse наш брат, ваш брат tõlkimine

eesi keelde. Vennaga on siin väga harva tegemist, kuid tõlkijad püüavad ikka venna mehaaniliselt sisse jätta. „Эго заведетя так быдет с вашим братом“ on „Privatovite miljoniites“ tõlgitud „See on teiesuguste vendade juures ikka nii“. Antud lauses ei kõlgi vendade võib-olla halvasti, kuid ta on täiesti üleaur ja enamikult juhtumitell kõlab Toigeri ning Elango tõlkes kohmakusena. Наш брат, ваш брат on enamasti meiesugune, teiesugune ja kuulub selliste fraseoloogiliste väljendite hulka, mis sageli nõuab tõlkijalt konteksti-kohast juurdemõtlemit. Знаю я вашого брата võib ühes kontekstis olla tean ma teiesuguseid, teises — tunnen ma teid, sulisid, kolmandas — tean küll teiesuguseid vargaid jne. Hoopis veidrana kõlab знаю я вашу сестру (kirjastusele esitatud Gorki teoste I köite tõlkes) tõlgituna tean teie õde või tean teiesugust õde, kuigi kontekst ütleb selgelt, et peab olema tunnen teiesuguseid ühisid. Молодой человек omab enamasti tähendust noormees, kuid Elango ei arvesta seda ja tõlgib noor inimene (lk. 130).

Mehaanilise sõnade ümberpanek tingib rohkesti kohmakusi eriti dialoogis. Lause „Ma kohe,“ ütles Veerake“ („Privatovite miljoniid“, lk. 14) ei selleta lugejale mitte midagi. Kui aga konteksti kohaselt mõelda Veerake sõnadele juurde ja tõlkida „Ma kutsun kohe“ või „Lähem kutsun kohe“, on asi selge ning lugeja keel ei „komista“. Niisamasuguse mõistatuse annab Elango „Pošehonje vana-ajas“ lugejale dialoogiga (lk. 501):

„Oli sul lõbus? küsis Burmakin.

„Nii... pole väga,“ vastas ta (naine).

Esiteks on siin oleviku ja mineviku ühte patta panemine lugejale komisustuskiviks, teiseks jääb kogu jutt ähmaseks. Alles venekeelne tekst aitab selgusele jõuda:

— Ну что, весело тебе было? —

спрашивал Бурмакин.

— Так... не очень, — ответила она.

Seega naise ebamäärane vastus peaks kõlama umbes nii: „Polnud just väga...“

Nagu öeldud, ei saa ilukirjandusliku tõlkimise juures kanda sõnu mehaaniliselt üle, ei saa mehaaniliselt suhtuda ka sõna muutevormide ülekan-damisse. Üheks niisuguseks ettevõtmisele manitsevaks muutevormiks on üli-võrre. Sageli jääb tõlkijal tähele panemata, et vene üli-võrre ei lange igakord kokku eesti üli-võrre, ja vene üli-võrre on laiem tähendus kui eesti üli-võrre. Nii võib скромнейший olla kõige tagasihoidlikum ja ka väga tagasihoidlik, äärmiselt tagasihoidlik jne., величайший võib olla suurim ja ka ülisuur, тошту suur jne., ultimeйший võib olla targim ja ka ülitarik, väga tark, kole tark jne. Saltökov-Štedrin maalib „Pošehonje vana-ajas“ pildi väga heasüdamlikust, äärmiselt küllalishakest aadli-peamehest Strunnikovist, kes oma küllalishakuses sõõdab-joodab võõraid ja prassib maia kogu oma varanduse. Äärmiselt lahket nägu tehes nurub ta kõigilt võlgu, mille tagasimaksmiseks ta pole üldse võimeline.

Üks lause Strunnikovi kohta on tõlgitud järgmiselt: „Ja see, mis juba kord oli sattunud kõige sõbralikuma Fjodor Vassiljevitsi taskusse, kadus sinna nagu põhjata kuristikku“ (lk. 408). Siin on добрейшего tõlgitud ilmselt valesti eesti üli-võrde kõige sõbralikuma abil, peaks aga olema üli-sõbralik, ja lause kõlaks loomulikuna. Vääralt on kasutatud ka üli-võrret lause „Виктор сейчас же оделал самый подробный обзор квартиры Привалова“ tõlkimisel. Eesti keeles kõlab see lause nii: „Viktor sooritas kohe Privalovali korteris kõige täpsema ringkäigu“ (lk. 79). Rääkimata sellest, et lause tõlge on üldse halb, pole siin ka tegemist kõige tarp-

Eesti demokraatlik kunstnik Hans Möldermann

(Algus 3. lk.)

Möldermann on hästi tabanud seda revolutsioonilist meeleolu, mis haaras tööraha masse Eestis 1905. a. detsembris — revolutsiooni kulminatsiooni momendil.

Järgnevat sündmusi, mis eriti revolutsiooniliselt arenesid seal, kuhu olid jõudnud relvastatud tööliste salgad, näeme joonistuses «Sõjaseadus Eestimaa III. Mõisa lõhkumine».

Joonistusel on kujutatud mõisa lõhkumise ja süütamise momenti revolutsiooniliste talupoegade ja tööliste poolt. On purustatud ühelt sisutatud võras-tuba. Erilise vihaga hävitasid talupojad ja tööliised ekspluaatorite portreid. Kogu see praht heideti hunnikusse, visati juurde õlekubu — ning lae poole tõusid mustad suitsupilved. Kunstnik näitas oma joonistuses veenvalt, kuidas ülestõusnud tööliised ja talupojad õendasid arveid mõisatega — sajanende kestnud rõhumise kantsidega.

Mõlemad mainitud Möldermanni joonistused on hästi läbi mõeldud, inimesed on näidatud hoogsas tegevuses, joonistused avaldavad suurt emotsionaalset mõju kui pealtnägi vahetud tunnistused. Nendes on tunda elu, ning vaataja tajub kujutatavat sündmust kogu selle konkreetsest.

«Mõisa lõhkumine» ja teised joonistused, mis olid avaldatud «Tiu Tasa-se» 3-ndas numbris, olid üheks oluliseks põhjuseks, mis kutsus esile ajakirja aresti alla paneku ning süütegime. Kohtuliku uurimise materjalides märgitakse, et neis viiakse läbi mõtet, nagu annaks valitsus reformide asemel rahvale ainult völlad ja sõjaseadusi.

Möldermanni joonistused üldistasid rahva poolt revolutsioonilises võitluses omandatud kogemusi ning õhutasid talurahvast võitluse jätkamisele tsarismi ja parunite vastu.

Pärast detsembrilestõusu mahasurumist Moskvas alustas kontrrevolutsioon oma pealungi kogu maal. Eriti julmalt tegutsesid karistussalgad Poolas, Lätis, Eestis, Taga-Kaukaasias ja Siberis. 1905. a. detsembris hakkasid Eestis tegutsema esimesed karistussalgad. Kõos nendega tulid oma mõisatesse tagasi ka hiljuti seal paanikas põgenenud mõisnikud. 1906. a. jaanuarikuus saabus Eestisse kindral Bezobrazovi karistussalk. Erilise julgusega märatas ta ühes revolutsioonilise liikumise keskuses — Läänemaal, just neis kohtades, kus elas ja töötas kunstnik Möldermann. Kõik tema poolt kujutatud sündmused karistussalkade tegevusest on tõesti ajalooliselt aset leidnud. Nii näiteks ühes oma joonistuses «Märjamaal, endise Kukumaa kõrtsi ees, jaanuarikuus 1906. a.», kujutab kunstnik Bezobrazovi karistussalka lühiajalisel peatusel vana kõrtsi juures Märjamaal. Näeme rühmadena vestle-vaid soldateid, ohvitseri, joonistuse keskel — kaks kahurit reejalastel. Eesmärgiga keskendada vaataja tähelepanu just karistussalgale, jätab kunstnik kõrvale kõik ebavajalikud detailid, piirab äärmuseni horisonti — kõrtsi katust ühtlasi joonistuse äärega. Pealtnäha ei ole midagi ebatavalist selles vägagi tavalises sõdurite peatusseinas kõrtsi juures. Kuid selle joonistuse satiiriline alatoon selgub siis, kui võrrelda seda järgnevat joonistusega, mis kõnelevad tsarivägede sõjakäigule asumisest oma rahva vastu, kaitssete naiste, laste ja raukade vastu. Seepärast ongi kunstnik demonstratiivselt esiplaanile nihutanud kahurid. Kurjakuulutavat õhkkonda rõhutab teadmine, et just selle tavalise, argipäevase sõdurite askeldusega kahurite ja välikõõgi juures valmistatakse ette enneolematut kuritegu rahva vastu.

Möldermann järgnevat joonistust ei ole saanud jälgida sündmuste edasist käiku Märjamaal. Bezobrazovi karistussalk organiseeris koos kohalike mõisnike, parunite ja pastoriitiga massilise arveleandmise revolutsiooniliselt meelestatud talurahva kallal.

Kurjannustavaid ettevalmistusi ihu-nuhtluseks on näidatud Möldermanni joonistusel, mis avaldati satiirilises lendlehes «Noolled» 1906. a. lõpul ilma igasuguse seletusega. Näidates kasakaid metsas hoolega vitsu lõikamas, on Möldermann kasakate kujusid rõhutatult satiiriliselt iseloomustanud. Paari detailiga juhitas ta tähelepanu sellele, et vitste varumine on massiline, (üks kasakaist eemaldub suure vitste-kandamisega, esiplaanil on suur, üha kasvav vitstekühi jne.).

Selle joonistuse hiljuti avastatud visandis leidub ka pealkiri «Vot vabadus!» (Lendlehes «Noolled» on see tsensuurilistel kaalutlustel jäetud trükkimata). Möldermann rõhutab terava sarkasmiga, et see on vabadus tsaari timukaile ja paruneile, vabadus puua ja peksta. Veelgi suurema jõu ja raevuga paljastab Möldermann tsarismi verist palet järgnevais joonistuses, mis on tema kõige tugevamad tööd.

Joonistusel «Külmale maale» («Noolled», 1906) on näidatud, kuidas pärast rasket ihunuhtlust talupoegi ära viidi külmale maale — Siberisse. Kunstnik on hästi edasi andnud tüüpilist Läänemaa talvemaastikku, mis täiendab joonistuse mõtet. Näidanud süngi kuusemetsa tagant väljasõitvat reevööri maanteel, ei rõhuta kunstnik millegagi, et see on ebatavaline voor. Joonistust tähelepanelikumalt vaadates märkame, et igal reel on peale kütudimehe veel üks või kaks kiinniseotud talupoega. Jäädes lõpuni truukis elutööle, näitab Möldermann neid talupoegi regedel kummuli, vaevalt elusaina, — istuda või lamada polnud nende olukorras võimalik. Taevast on üleni kaetud suitsuga, mis tõuseb karistussalkade poolt põlemapandud taludest. Juhustatud pole ka rongad ajal, nad haistavad saaki sel ohvriterohke ajal. Kõik need detailid koos võetuna loovad süngi pildi julmadest repressioonidest, — ihunuhtlustest, tapmistest, süütamistest, Siberisse saatmisest.

H. Möldermann viitlikuks jooneks on oskus palju öelda oma pealt-näha lihtsates, väikesemõõtelistes joonistustes. Ta oskas edasi anda antud ajajärgu tüüpiliste nähtuste olemust.

Möldermann tööd kutsusid rahvast üles protestile, innustasid aktiivsetele revolutsioonilistele väljaastumistele ja tekitasid seetõttu tsaari tseensorsites viha. Kunstniku üks parimaid, revolutsiooniliseid joonistusi ei saanudki valgust näha tsaari isevalitsuse režiimi ajal. Hoolikalt säilitatuna J. Lilienbachi poolt rohkem kui kümne aasta jooksul, avaldati see esmakordselt alles pärast Suurt Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni, nõukogude võimu ajal Eestis 1918. a. veebruaris. Trükituna J. Lilienbachi poolt uuendatud «Tapis» 1918, nr. 3 tekstiga: «H. Möldermanni joonis, mis tsaariajal ilmuda ei saanud», puudus tal pealkiri. Joonistus, mis kujutab revolutsiooniliste talupoegade mahalaskmist, on arvatavasti «Kohtuotsuste täidesaatmine». Juba pealkiri ise on sügavalt paljastav — tegelikult polnud see mingi «kohtuotsuste täidesaatmine», vaid lihtsalt arvetõenduse süütute talupoegade ilma igasuguse kohtuotsuseta. Meisterlikult ühendades joonistus tekstiga, paigutab Lilienbach samale lehele luuletuse «Mälestus 1905. aastast».

Joonistusel on kõik allutatud peadele — lihtsate inimeste, eesti talupoegade, revolutsioonist osavõtjate kangelaslikkuse, mehisuse näitamisele nende vääramatu hukkamise eel.

Dramaatilises konfliktis on kokku pörganud kaks jõudu, kaks maailma — ühelt poolt revolutsioonilise rahva esindajad, teiselt poolt tsaari satsraabid. Eredamalt kui oma teistes joonistustes on Möldermann siin näidanud oma suhtumist kujutatud sündmusesse. Tajume selgesti mahalastavate talupoegade moraalselt üleolekut, nende sisetmist võitu, kes jõu päl vaatavad surmale vastu. Joonistuse emotsionaalne jõud seisneb kõigepealt suures ja karmis elutões, mille oma rahvast palavalt armastav ja vaenlasi vihkav kunstnik oskas edasi anda suure kirglikkusega. «Kohtuotsuste täidesaatmine» on tõeliseks süüdistusaktiks tsaari-isevalitsuse vastu.

Möldermanni joonistusel kujutatud mahalaskmine leidis aset 1906. a. jaanuaris Märjamaal, kus lasti maha kohalikud revolutsiooniliselt meelestatud talupojad Tõnis Ervin, Madis Künnapas ja Jaan Polder (H. Moosbergi dok-

tori-dissertatsioon «1905.—1907. a. revolutsioon Eestis», lk. 651, käsikiri ENSV TA Ajaloo Instituudis).

On säilinud veel rida Möldermanni visandeid ja tušijoonistusi 1905.—1906. a. sündmuste teemal, mis tõendavad kunstniku kavatsust veelgi laialtulatult kajastada revolutsiooni sündmusi ajaloolis-dokumentaalse kunstilise kroonikana. Kuid pealtungiv reaktsioon ei võimaldanud tal kõiki oma kavatsusi teostada.

Kõik Möldermanni joonistused ja visandid tunnistavad kunstniku visa tööd kompositsiooni kallal. Tema kompositsiooniline oli silmapaistvalt tugev, joonistuste kompositsioon on alati dünaamiline, rajatud aktiivsele tegevusele. Süüze lahtimõtestamise aitavad hästi kaasa oskuslikult valitud detailid.

Pärast 1905.—1907. a. revolutsiooni algas kolmas periood H. Möldermanni loomingus. Ta töötas edasi illustraatorina ja graafikuna, kuigi 1907.—1914. aastail loodud tööd ei küündinud enam 1905.—1907. a. joonistuste tasemeni. 1909. a. Tallinnas ilmunud teos «Eesti rahva nali» on illustreeritud 120 joonistusega H. Möldermannilt. Paljudes ajakirjades leidub tema joonistusi, kartkautre, illustratsioone jne. H. Möldermann on loonud sel ajal ka rea huvitavaid portreid, milledest eriti paistab silma L. Tolstoi portree (pliiatsijoonistus). Tema maastikuvaadetest on omapärasemad ja väärtuslikumad «Märjamaa alevi vaade» ning «Ülemiste järv».

H. Möldermannil on suuri teeneid eesti demokraatliku kunsti edasiarendamises. Tingimustes, kus Eestis puudusid kindlad traditsioonid satiirilise ja demokraatliku graafika alal, jõudis Möldermann iseseisvalt suurte tagajärgedeni.

Vaatamata sellele et Möldermannil polnud ettevalmistust nii joonistamises kui ka graafiliste tehnikate alal, mistõttu nii mõnigi kord jäi puudu professionaalsest meisterlikkusest oma kavatsuste täiuslikuks teostamiseks, oli tema looming sügavasisuline, peegeldas tõetruult rahva elu ja viis edasi realistliku kunsti arenemisjoot Eestis.

Kõige silmapaistvamaks, murrangulise tähtsusega teoseks on kahtlemata tema kunstilis-dokumentaalne kroonika «Sõjaseadus Eestimaa». Esimesena eesti kujutatava kunsti ajaloo näitab Möldermann klassivõitluse kogu teravust ja lepitamatust. Selles on tema tähtsaim ajalooline teene.

Möldermann töid iseloomustab suur paljastav jõud, tõetruudus, realism; nende emotsionaalne, agiteeriv mõju on silmapaistvalt suur. Tema joonistused on veenvad ja eredad jutustused revolutsioonilistest sündmustest Eestis. Samal ajal on need veenvad ajaloolised dokumendid, süüdistused, protestid tsarismi ja parunite julmuse vastu. Oma paljastavalt jõul võib neid julgesti kõrvutada sama ajajärgu vene väljapostivate graafikute analoogiliste töödega.

Möldermann kunst oli diametraalselt erinev ja sügavalt vaenulik dekadentlikule, reaktioonilisele suunale eesti kunstis. Möldermanni looming on veenvaks näiteks tugeva demokraatliku kunsti olemasolust eesti kujutatavas kunstis, näidates samal ajal, et tõelised kunstnikud tulevad rahva hulgast, et realistlik, rahvalik kunst tekib ainult kõige tihedamas seoses rahva elu ja võitlusega.

Oma loomingu ideelise sisu, rahvalikkuse ja revolutsioonilise paatose poolest on Möldermann tõusnud kõrgele paljudest teistest tolle aja eesti kunstnikest. Tema looming on suureks panuseks eesti demokraatliku kultuuri varasalve.

Intensiivne, vaevanõudev töö ja raske majanduslikud tingimused mürasid enneaegselt H. Möldermannit tervise. Ta haigestus kopstuberkuuloosi ja suri 1914. a. kevadel Märjamaal Kõrvetaguse talus.

H. Möldermann ja teiste demokraatlike kunstnike loomingulise pärandi uurimine on alles alanud ning käesolevad read on esimeseks katseks valgustada kunstniku loomingulist pärandit. Tema mitmekülgne tegevus eesti demokraatliku kunsti alal väärrib kõige tähelepanelikumad tundmaõppimist ja populariseerimist.

L. Solomõkova,
NSV Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudi teaduslik töötaja

KINO

Parimaid nõukogude kunstilisi dokumentaalfilme iseloomustavad tõetruudus, väljendusrikkus ja operaatorite kunstimeisterlikkus. Seda saavutatakse siis, kui filmi loomisel on märgus talent, loominguilised otsingud ja julgus. Kahjuks ei ole see aga alati nii. Üsna palju selle žanri filme puhul pole nimetus «kunstiline» õigustatud. Ja nad ei rõõmusta vaatajat ka dokumentaalfilmidena. Värske süüze puudumine, primitiivne kompositsioon, illustratiivsus ja šabloonid režiilähendused muudavad isegi suurepäraselt filmitud võtted fotograafilisteks aruaneteks, kokkuvõtteid tegevaks reportaažideks nõukogude inimeste mitmesugustest saavutustest, avamata ja näitamata neid pingutusi, mis nende tulemuste saavutamiseks on tehtud.

Dokumentaalfilmidel on oma spetsiifika, kuid kas on siis üldse olemas kunsti, millel pole oma spetsiifika? Igal loomingualal on kunstnikul sotsialistliku realismi raamidest õigus novatoorlike kunstivahendite otsinguteks tegelemise täielikuma ja sügavama peegeldamise jaoks. Dokumentaalse kinematograafia töötajad kipuvad seda pahatüübi unustama. Mõned kunstilised dokumentaalfilmide stsenaariumid meenutavad pigem inventarimistekke, neil pole midagi ühist ilukirjanduslike teostega. Sageli valmib stsenaarium lõplikult monteerimislaua taga, kui kogu materjal on juba filmitud. Nii-suguste stsenaariumide abitus ja üksluisus, omapärase idee puudumine on filmide halluse ja üksluisuse põhiallikas.

Rõõmustavaks näiteks tõeliselt loominguilised suhtumisest kunstilise dokumentaalfilmi loomisse on film «Jutustus Kaspia naftatootjatest».

Film jutustab sellest, kuidas Bakuu naftatööstuse teadlaste ja võimsa nõukogude tehnika abil merre terassaard ehitasid ja merepõhjust õli pumpama hakkasid. Autorid pole loonud filmi kui tehnika piduliku paraadi ega kokkuvõtteku aruannet saavutatud võitlustest, kus vaataja on pandud teostunud imede ette. Nad on loonud kunstiteose, mis haarab ja erutab, sest selles näidatakse nõukogude inimeste pingelist ja toredat võitlust loodusjõududega. Suurepärase nõukogude tehnika võtab sellest võitlusest osa mitte kui näituse eksponaat, vaid kui tugev reiv tarkade ja julgete inimeste käes.

Filmi sisu kannab mõte, et meie võimsa tehnika mitte ainult ei kergenda inimeste tööd, vaid on talle ka toeks julgete ülesannete juures, mille täitmise nõuab mehisust, loovat tööd suurt iseloomuväsimust ja kõrget tehnilist kultuuri. See filmi idee on dokumentaalkino kunstivahenditega hästi välja toodud.

Kui terassaarel äkki õli vesipüksina üles paiskub, valmistab meid nende inimeste mehisus ja kangelaslikkus, kes seda stiihiat ohjeldavad. Kui terassaartel algab õlitootmine ja torm tanklaevadel läheneda ei lase, õlihoiula ehitamine aga alles käib, siis oleme ärevil, kas ehitajad jõuavad oma töö õigel ajal lõpetada. Kui õli veest välja tungib ja vulkaanipurskena merepinna keeb, siis aga tohutuks tulemasbaks puhkeb, saavutab inimeste võitlus tulekahjuga dramaatilise pinge.

Nii kaasub iga tööõiduga võitlus, mis meid haarab. Me hakkame nõukogude inimeste töös nägema suurt loodusjõudude valitsemise kunsti.

Uusi filme

Veebruaris näevad meie kinokülalastad uut värvilist kunstilist suurfilmi «Suur Albaania sõjamees Skanderbeg», mis on valminud Mosfilm kinostuudio ja hiljuti Tiranas asutatud albaania filmistuudio «Uus Albaania» kollektiivide ühises koostöös. Filmis jutustatakse XV sajandi Albaania suurest väepealikust ja riigitegelasest Georgi Kastriotist, kes veerand sajandit võitles oma maa vabaduse ja sõltumatuse eest ja kellele rahvas andis nimeks Skanderbeg. Nimiosa täidab filmis NSV Liidu rahvakunstnik A. Horava. Stsenaariumi on kirjutanud M. Papava. Populaar-teaduslikest filmidest näeme peatselt Leningradi Kinokroonika Stuudio poolt valmistatud NSV Liidu Teaduste Akadeemia tähtsamale astronoomilisele observatooriumile pühendatud filmi «Taastatud Pulkovo». Filmis on

Me näeme, kuidas mereavarustesse tungib nõukogude inimeste elu selle tavaliste nähtustega. Need pole ainult liigutatavad episoodid, mis jutustavad, kuidas terassaartel kerkivad kaunid elumajad, veetakse mööblit, avatakse kauplusi, kuidas toimuvad kehakultuurlaste treeningunnid, saavuvad kontserdi andma kunstnikebrigaadid. See on midagi hoopis suuremat: need episoodid avavad nõukogude inimeste tööelu olemuse, mille kohta M. Gorki nii hästi ütles. «Nõukogudemaal on töö eesmärgiks kogu maa elanikkonna varustamine kõigi töösaadustega, mis on vajalikud selleks, et kõik inimesed oleksid söönud, hästi riietatud, omaksid hubaseid elamuid, oleksid terved ja kasutaksid kõiki elu hüvesid, Nõukogudemaal on töö eesmärgiks kultuuri arendamine, mõistuse ja elutahte arendamine, eeskujuliku kultuursete töötajate riigi loomine.»

Filmis «Jutustus Kaspia naftatootjatest» on iga episood loominguilist läbi mõeldud ja kantud selgest kunstilisest ideest. Filmis pole midagi üle-arust. Sellest tuleneb kompaktsus, iga ülesvõtte mõtetihedus, mis peaaegu teeb liigseks diktori selgitused. Ühtlasi areneb jutustus vabalt, mitmeplaaniliselt. Selles seisab stsenaaristi suur teene.

Nõukogude inimesi on filmis näidatud suure soojusega. Episoodid ehitustöö mitmesugustest etappidest on jäädvustatud lakooniliselt ja ilmekalt. Kogu filmi kannab ühtne idee, ta on üles ehitatud kui terviklik kunstiteos.

Rõõmustavalt mõjub selles filmis kunstiliste detailide meisterlik kasutamine. Näiteks — geoloogid maabuvad paljatel kaljudel, et siit alustada naftaotsinguid. Kivil lamab uss. Üks geoloogidest haarab kogenud käelõnguga ussil sabast kinni ja heidab ta merre. Pole vaja mingit diktori selgitust, et taibata: need kaljud on asustamata ja inimesed, kes siia tulid, mehised pioneerid.

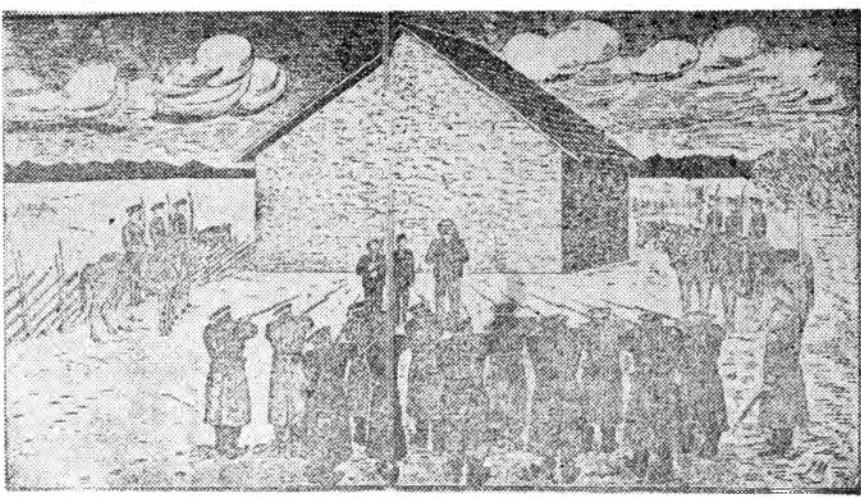
Pärast paljusid töö- ja ärevusrohkeid päevi purskub puuravugust esimene õli. Inimestele on see tõeline pidu-päev. Naftatööstuse pistab käe naff-tasse ja tõmbab sõrmedega üle puurimismeistri põse: see on ju esimene õli! See detail mõjub kui au andmine inimesele, «musta kulla» tootjale.

Kõigil mere-nafta eest peetava võitluse etappidel me näeme puurimis-meistrit M. P. Kaverotškini. Need koh-tamised on väga lühikesed. Kui aga filmi lõpul Kaverotškin I. mai pool tribüünilt jutustab võitlusest õli pä-rast, siis on meie ees juba tuttav inime-ne, keda me oleme jõudnud armastama hakata.

Elava inimese kuju taasloomine kroonikafilms on tõsine kunstiline probleem. Kui sageli näeme dokumen-taalfilmides elavate nõukogude inimeste asemel lihtsalt fotoalbumit. Meie kaasaegse karakteri loomiseks dokumentaalfilmis on vaja julgeid otsin-guid. Filmis «Jutustus Kaspia nafta-tootjatest» on õnnestunud elavalt inime-ni anda poeetiliselt ja läbituntult. See on filmi autorite suur loominguiline saavutus.

«Jutustus Kaspia naftatootjatest» on kunstilise dokumentaalse kinematograafia tõeline kunstiteos, mis tunnistab, kui suuri võimalusi see žanr pakub filmide loomiseks nõukogude rahva suurtest saavutustest, mis teostatakse mehises võitluses raskustega.

V. Koževnikov

H. Möldermanni joonistus satiirilisest väljajandest «Tapper» 1918. a.

EN Heliloojate Liidus

26. jaanuaril tutvuti Heliloojate Liidu arutuskooolekul C. Kreegi kantadaiga «Kalevipoeg nõiakooas» sega-koorile, solistidele ja sümfoniaorkestrile, A. Garšneki sonatiiniga klaverile ja J. Variste meeskoorilauluga «Siis, kui isa läheb merele» (M. Nurme tekst).

2. veebruaril kuulati H. Meri süiti nr. 3 («Kaera-Jaan», «Laul», «Valss» ja

«Marupolka») sümfoniitorkestri-le, kaht osa M. Lüdiği süüdist puhkpilliorkestrile «Kolhoospildid», H. Otsa «Tantsu-lugu» rahvapilliorkestrile ja B. Kõrveri laule M. Talvesti näidendile «Soo-kollid».

Ühiselt jälgiti Eesti Raadio sümfoniaorkestri saatet, milles RT «Vane-muise» dirigent J. Hargeli juhatusel

ning solisti J. Lükki kaastegevusel kanti ette Tartu heliloojate uusi heli-tõid — J. Bleive «Lüürlis skertsot», V. Viru sümfoniilis variatsioon Kih-nu teemale, V. Viru rahvalauluseadet «Kui mina hakkas laulemaie» ja «Taas-tamas» ning L. Sotteri romanssi «Jälle kevad».

Seejärel tutvuti arutelu kuulda üle.

TAHTPÄEVI

J. Tallat-Kelpša

5. veebruaril 1949

5. veebruaril möödub viis aastat ühe kõige omapärase leedu nõukogude helilooja, Leedu NSV-s esimese Stalin-i preemia laureaadi J. Tallat-Kelpša surmast...

1918. aastal põrdus Tallat-Kelpša tagasi Viinusse. Pärast nõukogude võimu kehtestamist Leedus 1919. aastal valiti ta hariduse rahvakomissariaadi juures asuva muusikakolleeiumi liikmeks...

1924. a. avati Kaunase Muusikakoolis ooperiklass, mille juhatajaks kutsuti Tallat-Kelpša. Ta kasvas ooperiklassis üles terve rea ooperilauljaid, kellest osa töötas veel praegu Leedu NSV Riiklikus Ooperi ja Balletiteatris...

Tallat-Kelpša ulatuslikem teos lõpetamata ajaajalise ooperi «Vanema tütar» kõrval on «Kantaat Stalinist» (Stalini preemia laureaad Salomea Nerise sõnad), mille eest ta 1948. aastal määrati Stalini I järku preemia. Kantaat on kirjutatud kolmele solistile (sopran ja bariton), segakoorile ja sümfoniaorkestrile...

Tallat-Kelpša töötas komponistina, dirigendina, pedagoogina, ühiskonnategelasena ühtviisi suure hoole ja optimismiga, mis on nii omased nõukogude inimesele. Helilooja iseloomus säilisid eluoluponi elurõõmus, vaade elule, kerge huumor ja optimistlik meeleolu, mis nii ilmekalt kajastavad ka tema loomingus.

J. GAUDIMAS

Räägime massilaulust

Rohkem uusi massilaule

Kul esitada küsimus, millised massilaulud meeldivad lauljatele, siis on vastus üksmeelne: ikka need, mis meeldivad ka lauledele hulkadele. Rahvas armastab viisirikikaid, eredaid, südamlikke ja lõbusaid laule.

Sellega on seletatav, miks näiteks E. Arro «Kilgelaul» ja «Matkamällestused», B. Körveri «Meestelaul» ja «Kiri Gruustast», L. Tautsi «Kolhoosi pillimehed», «Mängi, mängi lõõtsapill!» ja «Kanneldaja lauluke», V. Ojakääru «Rannakolhoosis», R. Valgre «Saaremaa valss» jt. võitsid rahvahulkades kiirelt populaarsuse.

Muldugi võib ka keskpärane laul hea interpreedi meisterlikus esituses kuulajale momendiks meeldida. Kuid selle järele ei saa otsustada laulu tõelist väärtust. Praktika on näidanud, et keskpärast laulu ei hakka rahvas laulma, see kaob ka interpreedi repertuaarist. Seevastu on alaline nähtus, et uus hea laul muutub populaarseks juba isegi enne trükiti ilmumist. Sellise laulu puhul saab laulja tihki kirju, kus palutakse saada laulu teksti.

Kuid nii see juba on, et rahvas Janu-ber alataas uue järele, ja seda täie õigusega. Aga see uus on juba viisa tulema, kuigi nii mitmedki põhjused, mis võisid mõjuda takistavalt meie laululoomingule, on juba likvideeritud või likvideerimisel. Või vaevab veel heliloojaid endise kammitas oleku järelmõju?

Sellest pole väga palju aega tagasi, kui Heliloojate Liidus talitati sageli nõude järgi, et kõik meie elulised kui ka poliitilised saavutused kajastatu ühes ja samas laulutekstis. See viis pahasti kunstlikkusele, muutis laulu kuivaks, deklaratiivseks «dokumendiks». On selge, et laululooming peab kajastama meie edasliikuvat, puitbitsevat tänapäeva, kuid mitte «amet-

like» vahenditega, vaid sooja südame-
tusega.

Nende pahede all kannatasid kõige rohkem meie rahulaulud, millede šabloonne loosunglik tekst tingis ka muusika šabloonsust. Ilmtingimata olid nad marsilaadis, nõudes ühtlasi jõulist ettekannet, et mõjule pääseda. Neid võisid edukalt esitada ainult tugeva ja kõlajõulise häälega vokalistid. Kas ei või siis rahulauludes rääkida sellest helgusest ja õnnest, mida püsiv rahu võimaldab. Ja seda ka lüürilises laadis. Kas pole viimaks õigus kolhoosnikul, kes meie pärast üht kontserti ütles: «Kuigi rahu kaitsmine on võitlus, milleks peavad siiski kõik rahulaulud nii võimsalt ja sõjakalt kajama?» Mulde, viimasel ajal valitseb meil uute rahulaulude loomise alal üldse vaikus. Ei saaks ju öelda, et see teema oleks iganenud või juba ammandatud.

Palju on kõneldud meie massilaulude temaatilisest piirusest. Siin on oma sõna öelda meie luuletajail, kes aga ei näita vajalikku aktiivsust.

Iga inimene armastab loodust, suhtumises sellesse väljendub ju ka tema kodumaa-armastus. Meil ei ole aga peaaegu üldse kirjutatud massilaulu kodumaa loodusest, aastaajadest, nähtuna nõukogude inimese silmaga. Sellised laulud õpetaksid meid veel rohkem hindama ja armastama kodumaa ilu, süvendaksid veelgi nõukogude inimeste patriotismi.

Meie töötajad tahavad ka kuulata ja laulda muhedaid, humoristlikke ja satii-
riliisi laule. Heliloojad ja luuletajad, kasutage avaramalt teemasid, andke tekstides ja muusikas rohkem soojust ja südamlikkust, rohkem tähelepanu inimlikele tunnetele! Sellest kõigest on juba varemgi palju juttu olnud, kuid ikka tekib eredaid ja viisirikikaid laule vähe.

Kahjuks leidub meil Heliloojate Liidus veel neid, kes vaatavad massilaulule kui mõnele alamale heliloomingu liigile, ja kes selle rahva poolt armastatud žanri edasiarendamiseks väga vähe on kaasa aidanud.

Mitte kõik pole meil korras kriitika. Sageli võib uute teoste tutvustamisel Heliloojate Liidus märgata tõelise kasvataja ja tiivustava kriitika asemel liigset norimist, sellist kriitikat, mis ei baseeru kuuldu sügaval analüüsil, vaid lihtsalt kritiseerija «isiklikul maitsele». Mõnede kritiseerijate puhul võib ette öelda, mida ju kuidas nad hakkavad kritiseerima. Alati pean naratama, kui meenutan, kuidas kord üks meie helilooja oma laulude tutvustamise eel Heliloojate Liidus ütles mulle täpselt ette, kuidas keegi hakkab neid laule kritiseerima, mida ühe või teise akordi või mõne võtte kohta öeldakse. Ja arutlusel läks tööpoolest nii, nagu helilooja ette nägi! Peaaegu täpne oli isegi kritiseerijate sõnastus ja intonatsioon. Kas selline isiklikust maitsest lähtuv kriitika võib olla kasulik helilooja loominguise palge kujunemisele? Kindlasti mitte.

Sageli nõutakse heliloojalt iga uue teoste tutvustamisel, et see peab olema uus samm edasi helilooja loomingus. Edasiminekut näitab ju ikkagi pikema perioodi loomingu kokkuvõte.

Mõni sõna meie massilaulu propageerimisest. Rohkem huvi massilaulu žanri vastu peaks tundma ka meie parlamend meistrid vokaalkunsti alalt. Seevastu on nende repertuaaris liiga vähe nii eesti kui teiste vennasvabariikide heliloojate selle žanri parimaid laule. Igatahes Moskva ja Leningradi silmapaistvate solistide repertuaaris esineb see žanr hoopis laialdasemalt.

H. Otto, RAT «Estonia» solist

Suuremat loominguist aktiivsust

Eredad, südamlikud ja lihtsad laulud on meie nõukogude muusikakunsti eesliinil. Nõukogude massilaulust räägitakse tavaliselt esimesena uuest meie elus, räägitakse sellest, mida armastab rahvas, mis püstib helgema rahva mälestuses. Niisugune laul levib kiiresti ja jääb kauaks elama rahvasse. Selliseid häid laule on kirjutatud ka eesti heliloojad E. Arro, B. Körver, L. Tauts jt. Kuid hoopis rohkem on loodud halte ja vähese väärtusega laule, neid leidub peaaegu kõigil meie heliloojail. Oigustatult nurisevad nende üle lauljad kui ka kuulajad.

On ilmne, et mõned meie heliloojad alahindavad veel massilaulu tähtsust. Egas muidu oleks viimase aja massilaululooming nii piiratud ka kvantitatiivselt. Kasuks ei tule kindlasti ka meie heliloojate loomingus sageli esinev kampaanialikkus, millest on ajakirjanduses varemgi juttu olnud. On mõeldud kolhoosilaulude, rahulaulude, pioneerilaulude ja Kreutzwaldi tekstidele kirjutamise kampaaniad. Jätame kõrvale kampaanialikkusega kaasneva kiirustamise, mis soodustab omakorda vähest nõudlikkust uute laulude suhtes. Kampaanialikkus hoiab paratamatult kammitas laululoomingu

temaatilist avardamist. Sellise süsteemi jätkamise juures võib mõningate teemade käsitlemist veel kaua oodata. Paneb lausa imestama, et seni ei ole kellelgi meelde tulnud kirjutada laule loodusest, pole olemas rahvalikke naljalaulu. Temaatika laiendamine meie massilaululoomingus on esmajärguline ülesanne. Loodetavasti asuvad selle ülesande lahendamisele koos teiste heliloojatega ka kõik meie silmapaistvad laulumeistrid.

S. Kald, Tartu I Keskkooli muusikaõpetaja

Tahame laulda töö, puhkusel ja pidulauas

Vitbin sageli komanderingus teistes vennasvabariikides. Ka seal on raadiosaadete kaudu tuntud ja armastatud mitmed eesti heliloojate massilaulud, nagu B. Körveri «Meeste laul», V. Ojakääru «Rannakolhoosis», H. Körvitsa «Purjesportlaste laul» jt. Millest on siis tingitud nende laulude edu? Olen kindel, et siin on «süüdi» laulude meloodilisus, väljendusrikkus ja hoogsus.

Kahjuks pole meil aga tänaseni peaaegu üldse lüürilisi ja humoristlikku laadi massilaule. Samal ajal on meil küll palju uusi laule, mis «palstavad silma» oma hallusega, kunstlikkusega,

muusika vähese väljendusrikkusega. Selliseid laule ei päästa ka see, et nende meloodia on üles ehitatud rahvaviisile. Paljas rahvaviisi kopeerimine ei «päästa olukorda», helilooja peab suutma laule hinge «sisse puhuda», nii et see leiaks vastukaja massides.

Ei saa süüdistada ainult heliloojaid, ka luuletajad peaksid andma rohkem ja paremaid tekste. Ja siis, milleks selline temaatika kitsus? Meie, nõukogude inimesed, oskame niisama hästi ka puhata, sportida, lõbusad olla ja armastada, oskame hinnata loodust ja oma kätetöö ning ehituste ilu! Ja sellest kõi-

gest tahame ka laulda! Heliloojad peaksid tihedama koostööd luuletajatega. Korraldatagu tootmisnõupidamisi (arvan, et need on kunstis niisama «tähtsad kui tootmises») ja arutatagu ühiselt neid probleeme.

On ilmne, et rahvas nõuab — rohkem massilaule! Surõõmsaid, südamlikke, lihtsaid ja meloodilisi. Meie tahame laulda! Töö, puhkusel ning pidulauas!

J. Mür, tehase «TEP» isolatsioonimontöör

Võistlus uute rahvatantsude saamiseks

Kunstilise isetegevuse rahvatantsukollektiivide repertuaari rikastamiseks ja eesti rahvatantsu edasiarendamiseks eesmärgil kuulutas Eesti NSV Kultuuriministeeriumi Kunstide Peavalitsus välja võistluse uute rahvatantsude saamiseks.

Loodav tants peab, tuginedes eesti rahvatantsu põhisammustikule, kajastama meie tänapäeva elu, nõukogude inimeste töö- ja loomisrõõmu. Tantsu loomisel võib kasutada eesti rahvaviise või nende tõotlusi. Tantsu kirjeldused koos skemaatiliste joonistustega ja muusikaga tuleb esitada Eesti NSV Rahvaloomingu Keskmajale hiljemalt 1. aprilliks 1954.

Tants tuleb selgeks õpetada ühele kollektiivile, sest tantsud tulevad hindamiseks ainult elavas ettekandes. Parimate tantsude autorid saavad preemiad. Premeeritud tantsude muusika omandab Eesti NSV Kultuuriministeeriumi Kunstide Peavalitsus.

Eesti kunstnike kontserdid Moskvas ja Leningradis

2. veebruaril andsid Moskva Tšaikovski-nim. Riikliku Konservatooriumi Suures saalis kontserdi Eesti NSV teeneline kunstnik Hugo Lepnurm (orel) ja Jenni Siimon (laul). Kunstnikud esitasid Bach'i, Martini, Vidori, Griegi jt. loomingu.

Leningradis esines 4. veebruaril Glinka-nim. kontserdisaalis klaveriduo, Eesti NSV teenelised kunstnikud Anna Kias ja Bruno Luukk. Kunstnike teine kontsert toimub samas 6. veebruaril.

Eesti autorite teosed Leningradi kirjanike tõlkes

Paljud Leningradi kirjanikud tõlgivad eesti klassikute ja tänapäeva autorite teoseid. Lastekirjanduse Kirjastuse väljaandel ilmunud raamat «Lood võimatutest» on avaldatud katkendeid «Kalevipojast» V. Družinini ja D. Levonevski tõlkes. V. Azarov tõlkis R. Parve raamatu «Suvepäevil Siverskojjes». Terve rea J. Süstite luuletusi on tõlkinud V. Azarov ja V. Roždestvenski.

Kirjastuse «Sovetski Pissatel» Leningradi osakonna väljaandel ilmub B. Kežuni, L. Haustovi ja S. Orlovi tõlkes kogumik «Võitle sõna», millesse on võetud noorte eesti autorite luuletusi ja proosateoseid.

Eesti lastekirjanike teoseid tõlgib L. Tševõtšelova. Hiljutini ilmus tema tõlkes kogumik eesti rahva muinasjutte. Lastekirjanduse Kirjastuse plaanis on suur raamat «Baltimaade legendid», milles avaldatakse legende vanast Tallinnast ja teistest Eesti ajaloolistest kohtadest.

MÕNE REAGA

30. ja 31. jaanuaril korraldas Haapsalu rajooni laulupäevakomisjon rahvatantsujuhtidele seminari, kus rajooni kultuurimaja rahvatantsukollektiivi juhi Heijo Talmeti juhatusel õpiti eiseiseva rahvakunstiõhtu repertuaaris olevalid tants. Seminarist võtsid osa üle 20 rahvatantsija 11 kollektiivist.

Järgmine kahepäevane seminar korraldatakse veebruarikuul lõpul.

Lydia Koidula nimelises Pärnu Dramateatris alustati tööd M. Talvesti näidendi «Sookollid» lavalettoomiseks. Näidendi esietendus on ette nähtud käesoleva kuu lõpul. Lavastab P. Mäeots.

M. Gorki nimelises Tallinna Keskramatukogu toimus lugejate konverents, kus aruandega möödunud aasta tööst esines raamatukogu direktor F. Kokiina. Aasta kestel on lugejate arv keskramatukogus suurenenud 2620 võrra. Korraldatud on 28 kirjandusõhtut ja lugejate konverentsi. Konverentsi lõppes kontserdiga, kus olid kaastegevad Eesti NSV Riikliku Filharmoonia solistid.

Valga kultuurimaja noor draamaring lavastas Ed. Vilde naljajuttu «Vigased pruudid» aineistikul E. Pihlaka poolt loodud dramatiseeringu Peale A. Kitzbergi «Libahundi» on see draamaringi teine ulatuslikum lavastus. Lavastab P. Sõõro.

Igavesti Moskvaga, igavesti vene rahvaga

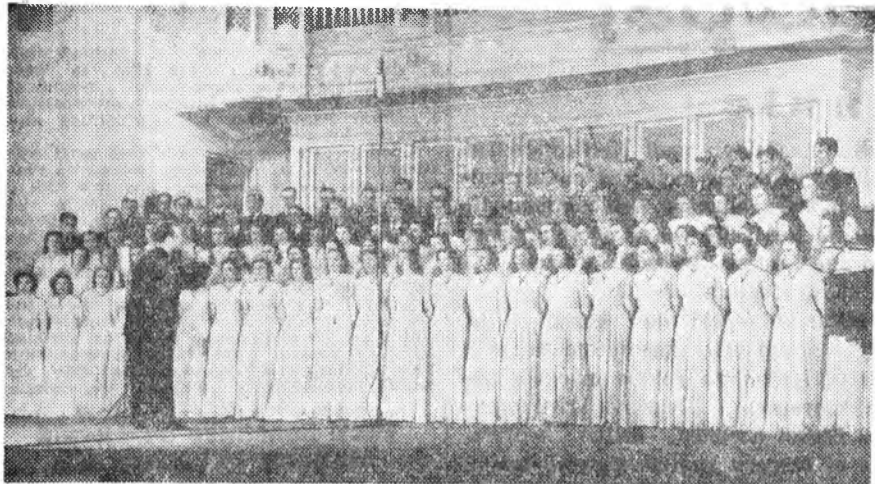
Nõukogude rahvas tähistab pidulikult Ukraina Venemaaga taasühinemise 300. aastapäeva. See tähendusväärne aastapäev on pidulikult sündmus, mis meenutab venelaste ja ukrainlaste, vaid kõigile Nõukogude rahvastele, kes sõbralikus peres ehitavad uut elu.

Mitu aastat kestnud läbirääkimised taasühinemisest lõppesid 1654. aastal. Ukrainasse, Perejaslavi linna saabusid Moskvasse vene saadikud, keda Ukraina rahvas austusavaldustega vastu võttis. 8. (18.) jaanuaril 1654. aastal avati pidulikult Raada — ukraina maade esindajate rahvakoosolek. Vaipadega kaetud podiumile astus sõjaväe ja võimude esindaja Hmelntski. Ta ütles, et ukraina rahvas on suutnud ise oma saatust otsustama. Utelgu Raada, kellega ukrainlased tahavad koos sammuda: vennaliku vene rahvaga, Moskva riigiga, või siis minna võõra ikke alla, poola magnaatide, türki sultani või Krimmi khaani orjusesse? Kogu väljakul kõlas vaimustatud hüüde: «Tahame olla koos vene rahvaga, Moskva riigiga, meie vendadega igavesti!» Ukraina esindajad ja vene saatkond läksid Uspenski kirikusse, kus anti trüudusevanne ja kirjutati alla taasühinemise aktidele. Kirikust väljudes esindajad olid taasühinemise vastu ja haudusid musti mõtteid — valmis oma rahvast reetma, neid tunneb lõuendil varjatud vihase ilme järgi. Kuid mitte nemad, vaid rahvas on ajaloo otsustav jõud.

Perejaslavi Raada rajas ukraina ja vene rahva sõpruse, mis tugeneb ja eriti võimsalt väljendus nõukogude võimu aastail, arenedes tõelise võrdõiguslikkuse ja vastastikuse abistamise aluse, kommunistliku partei targa rahvuspoliitika aluse.

H. HEMELKO, Ukraina NSV teeneline kunstitegelane

Vabariigi kontserdi- ja teatrielust

Leningradi A. Zdanovi nim. Riikliku Olikooli segakoori esinemine. Juhatab G. Sandler

Esineb Armeenia NSV Riiklik Laulu- ja Tantsuansambel

Pärnu II kultuurimaja sümfooniaorkestri kontsert. Keskel dirigent A. Aola

Stseen N. Hikmeti dramaatilise poemi «Legend armastusest» lavastusest Viljandi teatris «Ugala». Keskel näidendi peategelane Ferhad (P. Ruubel)

Hiljuti Tallinnas esinenud külaliskollektiividest said suure tunnustuse osaliseks Leningradi A. Zdanovi nim. Riikliku Olikooli Üliõpilaskoor ja Armeenia NSV Laulu- ja Tantsuansambel.

Leningradi 120-liikmeline üliõpilaste segakoor dirigent G. Sandleri juhatusel esines «Estonia» kontserdisaalis 30. jaanuaril. See on kahtlemata silmapaistvamaid koorikollektiive, kes meid viimasel ajal on külastanud. Koori kava on rikkalik, esitati nõukogude heliloojate laule, lääne ja vene klassikat, rahvaste laule, sealjuures mõned, nagu gruusia, leedu ja eesti (Jürme «Naljalugu») algkeeles.

Külaliskooril oli mitu kohtamist meie kutseliste ja isetegevuslike kunstiliste kollektiividega. Külalasti J. Tombi nim. Kultuurihoonet, V. Kingissepa nim. Tseluloosi- ja Paberitööstuse Kombinaati, Riiklikku Akadeemilist Meeskoori jt.

Soojalt võeti vastu 2. ja 3. veebruaril «Estonia» kontserdisaalis esinenud armeenia vennasrahva kunstnikud — Armeenia NSV Riiklik Laulu- ja Tantsuansambel eesotsas oma kunstilise juhi, Stalini preemia laureadi Tatul Altunjaniga.

Armeenia hingestatud ja värvikad rahvalaulud, tantsud ja mängud tõid kontserdikülalastajate silme ette kauneid pilte armeenia rahva elust, töökusest, kodumaa-armastusest.

31. jaanuaril pühitses oma 5. aastapäeva Pärnu II kultuurimaja isetegevuslik sümfooniaorkester. Kontserdile oli kogunenud täissaal külalisi, kes suure huviga jälgisid kunstilise kollektiivi esinemisi.

Enne kontserdi algust esines sõnavõtuga orkestri arenguloost Pärnu II kultuurimaja direktor E. Kuusemaa, tervitusi seifil — Eesti Raadio sümfooniaorkestrilt — andis üle A. Värik. Pärnu Linna TSN Täitevkomitee autasustas sümfooniaorkestrit, orkestrijuhit A. Aolat ja mitmeid kollektiivi liikmeid aukirjaga.

Järjekordselt külastab eeloleval nädalal pealinna Viljandi teater «Ugala» ja esitab teatrisõpradele kaks käesoleva hooaja uuslavastust. Esmaspäeval, 8. veebr., tuleb esitamisele RAT «Estonias» türgi progressilise kirjaniku Nazõm Hikmeti dramaatiline poem «Legend armastusest». Lavastusse on rakendatud kogu teatri kollektiiv, kusjuures peaosades esineb kahel etendusel — k. 14.30 ja 19.30 — erinev koosseis.

Teisipäeval, 9. veebruaril, etendub V. Kingissepa nim. TR Dramaateatris Ed. Vilde jutustuse «Vigased pruudid» järgi koostatud samanimeline laulumäng. Teose dramatiseeris E. Pihlakas, muusika ja laulutekstide autoreiks on teatri «Ugala» noored näitlejad E. Koppel ja P. Kilgas.

ISETEGEVUSLASTE TÖOMAILT

Ühe näiteringi minevikust ja tänapäevast

„Ametiühingute Nõukogu Tartu Kultuurihoonel dramaakunsteringi 5. aastapäeva puhul esietendub Oskar Lutsu naljamäng „Pauvere“!“

Teadustaja lahkub, eesriite avaneb ja kultuurihoonel näiteringi parimate liikmete Arnold Läti, Meedi Mesipuu, Mihkel Soo jt. ettekandes hakkavad meie ees lahti rulluma Pauvere pitsimeeste, pitsinaiste ja teiste seltskonnategelaste kisklemised pitsiseltsi esimehe kohta pärast.

Nautides seda meisterlikult joonistatud karikatüüri kodanlikust „seltskonnategevusest“ meenub tahtmatult näiteringi asutamise aeg.

... Viis aastat tagasi polnud meil veel väga palju kõrge kunstilise tasemega näiteringe. Inimeste kujutus isetegevusest oli pärit kodanlikust ajast, kus „pitsiseltside“ näitemänge vaadates saal alati rõkkas naerust — naerdi muidugi mitte näidendit, vaid seda, kuidas näitemängu mängiti... Kui esmakordselt ajalehes ilmus teade, et kultuurihoonel juures alustab tegevust näitering, siis suhtusid Tartu töötajad-näitekunstiühilised asjasse umbusklikult. „On neid näitemängu tegemisi ennegi nähtud,“ arutati. „Häda meil minna sinna endid tolaks tegema!“ Kultuurihoonel juhtkond aga sõlmis „vaikse“ kokkuleppe grupi TRÜ üliõpilastega; need tulid ja esitasid kultuurihoonel lavatöid E. Vilde komöödiast „Pisuhänd“. Inimesed vaatasid ja veendusid, et nõukogulike isetegevus on siiski midagi muud, kui kodanlike pitsimeeste näitemängu tegemine. See „elav“ agitatsioon mõjus. Tartu töötajad hakkasid näiteringi vastu huvi tundma; kultuurihoonel proovisaalis algas vilgas tegevus. Üksteise järel sündisid kunstilised etendused — E. Vilde „Pisuhänd“, A. Kitzbergi „Libahunt“, V. Ruškise „Vaikse veski juures“, E. Zalite „Sõna on naistel“ jne.

... Segaeeskavaga peoõhute sisustamine sõnaliste numbritega — see oli probleem, mis tekitas kultuurihoonel juhtkonnale pikka aega tõsist peamurdumist. Prooviti mitut moodust: lülitati kava lühinäidendeid, deklamatiiv-

oone jne., aga kõige sagedamini aeti läbi väljastpoolt palgatud konfereerijatega, kes esitasid aastast aastasse ikka neidsamu „habemega“ anekdoote. Alles partei XIX kongress näitas küsimusele õige lahenduse. Näiteringi juures alustas tegevust nn. estraaditrupp, kus õpiti satirilisi ja humoristlikke lühipalu, mis naeruväristavad meie elus esinevaid väärnähtusi. Estraaditrupi töökiitaskohaks on repertuaari nappus. Sellest saadakse aga ille — tõlgitakse venekeelset materjali ja kui vaja, haaratakse ise sulg ja nuputatakse ühiselt foljeton või sketš.

... Meenub lõbus episood, mis tekitas palju kõmu ja naeru nii kultuurihoonel vaatesaalis kui ka väljaspool. Mõõdunud talvel esines tõsiselt häireid elanikkonna varustamisel küttepuudega. Nii mõnigi kodanik pidi kütte hankimisel kasutama „eraettevõtjate“ abi. Üht niisugust puudega spekulierijat paljastasidki isetegevuslased oma estraadiprogrammis. Järgmisel päeval aga helises vihasealt kultuurihoonel telefon — Tartu Küttekontori direktor päris aru, miks olevat tema arvel halba nalja tehtud. Varsti hakkasid helisema ka linna täitevkomitee ja parteikomitee telefonid. Kuni selgus, et kultuurihoonel estraadil pole isegi vihjamisi nimetatud Tartu Küttekontorit, veel vähem selle direktorit! Kõik said naerda, ainult küttekontori direktor muutus äkki surmtõsiseks. „Varga peas põleb müts,“ ütles niisugustel juhtudel rahvasuu.

... Koos positiivsete saavutustega meenuvad aga jubelietendusel ka vead ja puudused. Kuigi näitering on aastate jooksul lavastanud mitukümmend näidendit, puudub tal ikka veel mitmest lavastusest koosnev repertuaar. Palju on näiteringis olnud niisuguseid inimesi, kes tulevad, mängivad ühe osa ära ja lahkuvad. Tulemusena langeb aga kogu lavastus repertuaarist välja. Niisuguseid juhustikke inimesi toob näiteringi mitte huvi näitlemise, vaid enda näitamise vastu. Tulevikus peaks iga sisse astuda soovijat enne ringi vastuvõtmist lähemalt

tundma õppima ja välja selgitama, kas inimesel on ka küllalt eeldusi lavale pääsemiseks ning mis peasi — laval pääsimiseks!

... Näiteringi parimad liikmed on saavutanud isetegevuslaste kohta hinnatava taseme, kuid juba mõnda aega polnud nende juures märgata nimetamisväärselt arenemist, kunstilise meisterskuse tõusu. Selle seisaku põhjuseks on suur voolavus ka näiteringi juhtide osas. Viie aasta jooksul on ringijuhil kohal töötanud kümme (!) inimest. Siidi on selles nii juhud kui ka näiteringi liikmed ise. Mõned isetegevuslased nimelt arvavad, et lavastaja — see peab olema nagu mingi võlu-kunstnik, kes igast inimesest paari nädalaga näitleja peab tegema. Kuid juht seda ei suuda, siis tähendab ta on halb — tuleb vaadata uus! Kuid ka mõned juhid on näinud töös isetegevuskollektiiviga ainult mõnusat kõrvalteenistust ning seadnud oma ainsaks eesmärgiks lavastuste tähtsajalise väljatoomise. Onneks paistab, et praegune ringijuhit sm. Kael Kallas planeerib tööd paremini kui eelkäijad, kasutab ka niisuguseid töövorme, mille tulemused ei ilmne mitte nädalate, vaid kuude ja aastate pärast, kuid on seda kindlamad. Osade jaotamisel näiteks ei arvesta sm. Kallas nii palju seda, kuidas osa näitlejale „istub“, vaid just seda, kuidas see näitlejat arendab, tema ampuuad laiendab; varsti algavad lavakunstiteooriat käsitlevad loengud jne.

Etendus on lõppenud. Näitlejad-isetegevuslased ruttavad grümmi maha võtma. Onnelikeit ja ärvalt vestlevad nad garderoobis kollektiivi tulevikuplaanidest: barsti algavad uue lavastuse — P. Kilgase komöödia „Kui õitseb sirel“ — proovid, ees seisab loominguine kohtamine teatri „Vanemuine“ näitlejatega, huviga oodatakse „Vanemuise“ lavastaja sm. Epp Kuidu loenguid Stanislavski loominguilise meetodist jne. Toremad ja huvitavamad on nõukogude isetegevuslaste tulevikukavatsused.

U. Taavas

Laulupäeva ettevalmistusloost Võru rajoonis

Võru isetegevuslikud kollektiivid valmistuvad tõsise pingega eelseisvaks 1954. a. rajoonilaulupäevaks. Edukalt töötab Haridustöölise Ametiühingu komitee 60-liikmeline meeskoor, kes esineb veebruaris iseseisva kontserdiga, põhiliselt laulupäeva repertuaariga. Eesrindlike kollektiivide hulgas on Tervishoiutöölise Ametiühingu segakoor, rajooni kultuurimaja naiskoor, kes on juba omandanud enamiku rajoonilaulupäeva repertuaarist. Sama võib öelda ka Võru Fr. R. Kreutzwaldi nimelise I Keskkooli õpilaskoori, samuti linna teiste õpilaskooride kohta, kes on suhtunud täie vastustundega laulupäeva ettevalmistamisse.

Kuid edasi: aastavahetusel ühines keskkooli puhkpilliorkester rajooni kultuurimaja orkestriga, et koos tulevama kollektiiviga saavutada paremaid tulemusi laulupäeva puhkpilliorkestrite repertuaari õppimisel, mis andis ka algul häid tulemusi. Õpiti koos selgeks Kulli „Tuljak“, Tamme avamäng „Kalev ja Linda“, kuid edasi ei saadud minna, sest laulupäeva repertuaar pole veel kättesaadavaks tehtud, vaatamata sellele, et see kindlaks määrati juba m. a. oktoobris.

Võru kultuurimaja rahvatantsurühm on õppinud selgeks osa tantse rahvakunstiõhtu repertuaarist, kuid tööpinge ei ole veel vajalikult tugev, sest ringijuhit ootab uusi instruktsioone, mida ta loodab saada veebruaril algul Tallinnas toimuvail rahvatantsukollektiivide juhtide vabariiklikul seminaril.

Rahvapilliorkestrite osas on olukord äärmiselt halb — linnas ei tegutse praegu ükski rahvapilliansambel; kul-

tuurimaja orkester vaibub juba üle poole aasta ja katsed tema töö taastamiseks pole tehtudki. Samuti on vaikivas olekus Teedevalitsuse ja Ehitusvalitsuse rahvapilliansamblid.

Selline on olukord Võru linnas. Aga rajoonis?

Kui mõõdunud kevadel toimunud kunstilise isetegevuse rajooniülevaatusel võtsid osa sellised tublid kollektiivid, nagu Fr. R. Kreutzwaldi nimelise kolhoosi 12-liikmeline rahvapilliorkester, Sammuka haiskoor, Rõuge rahvamaja meeskoor ning rahvatantsukollektiiv, Uue-Saaluse segakoor, Sõmerpalu ning Navi puhkpilliorkestrid, siis praegu on need kollektiivid lagununud. Rõuge meeskoorist on jäänud järele topeltkvartett, vaiksivad Sõmerpalu naiskoor ja Kargula meeskoor, ning Navi rahvamaja juures ei tööta praegu ühtki isetegevusringi. Raahuldavalt töötavad praegu segakoorid Kalepi, Väimela ja Nursi rahvamajas ning puhkpilliorkester Väimela rahvamajas; ei ole kahtlust, et nii mõnigi kollektiiv oma tööd hakkab parandama NSVL Ülemnõukogu valimiste-eelsel perioodil, kuid üldiselt on kunstilise isetegevuse tase praegu nõrgemal järjel kui oli seda aasta tagasi.

Võib ja peakski ette heitma laulupäeva rajoonikomisjonile, et tema liikmete vahel on veel tänaseni tööpiirkonnad rajoonis loomatuks, et ei ole mingit ülevaadet külanõukogudes moodustatud laulupäevakomisjonide tegevusest. Rajoonikomisjon on kokku tulnud ainult üks kord, kui valiti komisjoni esimeheks sm. Saaremets ja aseesimeheks sm. Madisson. Sellest muidugi on vähe. Kuid peamine viga on siiski selles, et rahvamajade juhatajad ise,

samuti aga ka kollektiivide juhid on lasknud südamerahuga laguneda kunagistel tublidel isetegevuskollektiividel, ei ole korrapäraselt planeerinud ringide tööd, pole hankinud pidevalt uut repertuaari ega korraldanud ringide esinemisi. Seetõttu on kollektiivid kas hoopis lagununud või küllustatud väikesteks ansamblikeks, millega püütakse „asi kuidagi ära ajada“ riiklike tähtpäevade tähistamiseks ning harva toimuvail isetegevusõhtuil.

Kui kooridel pole erilist põhjust nuriseda repertuaari vähesuse pärast (trükkid ilmuvad valimisküüdele, on siiski jõudnud müügivõrku), siis üks peamisi takistusi puhkpilli- kui ka rahvapilliorkestril on just selles, et nootide trükkimine venib äärmiselt kaua. Kollektiivide juhid näevad — Tallinnas pole asjata kiiret, milleks siis siingi erilist pead murda.

Rahvapillimehed kurdavad pealeselle veel, et kandle keeli pole saada. Igas kultuuritarvete kaupluses on müügil mandoline ja kitarre, kuid kandleid ei jõta vist küll niipea.

Olukorra kiireks parandamiseks rajoonis peab laulupäeva rajoonikomisjon suunama kobe tööle külanõukogude komisjonid, äratama rahvamajade juhatajaid ja kollektiivide juhid „talvuneest“. Tuleks läbi viia võimalikult peatselt kollektiivjuhtide nõupidamine, täpsustada, millist abi vajatakse rajooni keskustes, kohalikel laulupäevakomisjonidel aga võtta oma südameasjaks kollektiivide töö taaselustamine rahvamajade ja kolhoosklubide juures. Alles siis saab rääkida normaalsest ettevalmistusest laulupäevadeks.

H. Järve

Muusikaõpetajate ettevalmistamise küsimusi

Meie isetegevuskollektiivide kasvubaasiks — eriti laulukooride osas — on kool ja isetegevus koolis. Eks peab just kool kasvutama meie noortes Nõukogude kodanike armastust kunstiloomingu kõigi vormide vastu. Kuid meie kasvatusasutused on seni seda ülesannet nõrgalt täitnud, mille üks peamiseks põhjuseks on just vastava erialase kaadri vähesus. Vaadeldes koolikooride tööd võib isegi märkida tagasimeinekut, sest vähesteadmistega koorijuhid ei jõua sageli sammu pidada tänapäeva kasvavate nõuetega. Eriti halb on ses suhtes olukord maal ja rajoonikeskustes. Kui suuremates linnades aitavad erialaste teadmistega kaadri püüda leevendada muusikakoolid, nende õpetajad ja lõpetajad, siis maal ja väiksemal rajoonikeskustes puudub peaaegu täiesti „värse vere“ juurdevool. Kui meie tahame kindlustada lastekooride kunstilise taseme kiiret ja teadlikku arenemist, on vaja kindlasti mõningad praktilised küsimused kohe lahendada.

Kõigepealt tuleb tõsta meie pedagoogiliste õppeasutuste, eriti pedagoogiliste koolide osa noore muusika-aiase kaadri ettevalmistamisel. Praeguste eeskirjade kohaselt võib pedagoogilise kooli lõpetada ka iga ebanusikaalne õpilane, hiljem praktilisel tööpõllul peavad aga need noored pedagoogid seoses meil algkoolis kehtiva klassi-üstsemiga õpetama ka laubmist. Eriti

sagedased on sellised juhud väikeses maa-alkoolides, kus töötab ainult üks-kaks õpetajat. On selge, millist „muusikaarmastust“ suudab oma õpilastesse sisendada muusikat ise mitte mõiste õpetaja. Rakvere rajoonis olen kuulnud laulutundi, kus klassitais noori „laulab“ ainult sõnu, teadmata midagi viisist ja rütmist. Olukorra parandamiseks oleks vajalik, et pedagoogilistes koolides muusikaliste huvide ja võimetega õpilastele antaks rohkem praktilist muusikalist haridust ja sellise erikursuse lõpetajale ka vastav kute. Senisest rohkem peavad sellele küsimusele tähelepanu pöörama ka rajoonide haridusosakonnad.

Meil on koolides palju muusikaõpetajaid-iseõppijaid, kes armastavad oma eriala ja on teinud ära palju tööd koorikultuuri arendamiseks. Suurel osal neist puudub täielikult muusikalane eriharidus. Neile inimestele on vaja anda abi — üheks mooduseks peaks olema kaugõppeosakonna avamine muusikaõpetajale kas Tallinna Pedagoogilise Instituudi või Tallinna ja Tartu Muusikakooli juures, millelise võimaluse avanemist meie koorijuhid õpetajad õigustatult nõuavad ja ootavad. Kogemused 1950. a. laulupäeva ettevalmistamise käigust näitavad, et juba suvekursused muusikaõpetajale-koorijuhidele tulid suureks kasuks. Pideva edasiõppimise võimaluse kindlustamisel oleksid need tulemused veelgi suuremad.

Teatavat osa muusikaõpetajate-koorijuhide ettevalmistamisel on seni etendanud meie muusikakoolid, ehkki seni ainult linnekoolide suhtes. Kuid ka siin on teatavalt puudusi: erialasel kõige lähedasematel — koorijuhitise osakonna lõpetajal — pole küllaldasid kogemusi muusikaõpetaja tööks koolis. Seda halvem on lugu veel teiste eriharude lõpetajatega. Tuleb kaaluda muusikakoolide juurde osakonna avamise küsimust, mis valmistaks spetsiaalselt ette muusikaõpetajaid-koorijuhite meie koolidele.

Kindlasti on veel teid teid kõrgetasemelise muusikaõpetajate kaadri ettevalmistamiseks. Kõrs erialase kaadri küsimuse lahendamiseks ei tõuseks ainult koorikollektiivide tase koolis, vaid lahendataks ka sellised pakilised küsimused, nagu mitut liiki kooliorkestrite organiseerimise küsimused. Ja suureks abiks poleks see mitte ainult meie koolidele, vaid häid ja asjatundlikke juhendajaid saaksid kolhoosklubid, rahvamajad ja isetegevusringid käitistes ning asutustes. Eriharidusega kaader suudaks tunduvalt parandada ka meie kultuurihariduslike asutuste tööd. Kui tahame, et meie muusikakultuur kindlalt edasi areneks, tuleb saada nende küsimuste kiirele lahendamisele!

L. Elber, Rakvere rajooni Rägavere 7-kl. Kooli juhataja

Juri Nagibin

KOMAROV

Kui pilv ujus päikese ette, muutus lahe sinivalkjas vast tühimä, tina-karva lüüknäht...

Ajakirja «Ogonyok» veergudel esinevad Nõukogude Liidu väljapaistvamad lühianarv meistrid...

„Komarov, jätta järele! Kas sa kuuled, mis sulle räägitakse, Komarov?“

„Aga ma ei tee ju midagi!“ kostis kähedavõitu, rahulolematu hääl.

Ma vattasin ümber ja mu pilk peatus nabal, mis sarnanes kümnekopikase jäljedega liival.

„Miks sa panid oma jala Punapea peale?“ hüüdis kasvatajanna pahaselt ja ta kräpisevat häält saatis siidi sädemetepragin.

„Aga mis ta siis lamab nagu surnu!“ kostis Komarov vastu.

„Kes pildus? Ma külvasin teda. Seda tegi tuul.“

Komarovi vastuste arukas põhjendatus ajas kasvatajanna kimpu.

„Raske poiss!“ — ohkas ta. „Ma pole raske,“ vaidles Komarov ja patsutas endale kõhu peale.

Juurde astus noor naine valges keitis ja meditsiiniõde sidemega varrukal, ja osutas väikesed käekellale.

„Sina igatahes mitte!“ torkas kasvatajanna, kuid nähtavasti teades, et Komarovist pole niu lihtne lahti saada.

„Lapsed võivad külmetada?“ küsis Komarov tõsiselt.

„Aitab jutust, pane end riidele!“ Komarov haaras vihaga püksid, kuid miskipärast ei pannud neid kohe jalga.

„Lähme!“ Kasvatajanna plaksutas käsi, rivi hakkas kõikumä, liikus edasi, kuid samas takerdus. Püksumine, kära, ärevus.

„Mis teil on, lapsed?“ „Komarov kukub...“

„Komarov, astu rivist välja!“ Komarov püüab kohusetruult käsku täita, teeb veidra, tokerduva sammuga ja kukub liiva sisse.

„Mitu sul on, Komarov?“ „Minu asi on halb,“ ütles Komarov, tõsis üles, astus ja kukkus uuesti.

„Mis tal on?“ kasvatajanna hääles on meeleheide. „Kas tõesti pükikesepiste?“

„Nina Pavlovna, ta pistis mõlemad jalad ühte püksisäärde.“

„Nina Pavlovna, aga mis on inimene?“ „Ei tea,“ lõõb kasvatajanna ärritatult käega, õeldes ootamatult tätt.

„Rühm liikus edasi ja kadus varsti rannamännikusse.“

Kuid mõne päeva pärast kohtasin ma uuesti Komarovit. Ma tulin mere äärest tagasi mõõda järsku liivast tänavat.

„Kas sa oled suur koer.“ Ta sirutas käe, et silutada „suurt koera“, kuid

„Mis sa?“ lausub Komarov etteheitvalt ja astus vasika poole.

Kuid see oli taganemisest nähtavasti tüdinenud, ta langetas laia laubaga, õhustest kastest niske kimaraga pea, kus tulevaste sarvekete kohal oli kaks karvast muksu, sirutas kaela ja ükus Komarovile ähvardava ilmeaga vastu.

Poisi nägu viridus valuliselt, ta ei tahtnud sugugi mülitada. Kuid selles inimeses oli midagi, mis ei lubanud tal taganeda hädaohu ees.

„Kõis lubas vasikal joosta ainult ringi mõõda, ta jooksis palju ägedamalt kui Komarov ja seetõttu nägi teisel ringil äkki otse enda ees oma jälitaja selga.“

Kuid Komarov oli sel hetkel kaitsetu, kuid vasikas, selle asemel et oma eelist kasutada, läks hoopis verest välja ja loobus võitlusest vaenlasega, kes võis teda üheaegselt jälitada nii eest kui tagant.

Vasikas talus võitja kõiki õrnusi ja ohkas ainult. „Mis, kas kardad?“ küsis Komarov, kuid sellega ta kättemaks ka piirdus ja lohutuseks ning õpetuseks vasikale ta koguni lisas: „Ka minu kartsin sind, kuid nüüd ei kardad.“

„M-muu!“ vastas vasikas nukralt, kinnitades Komarovile, et ta enam kunagi ei teeskle tõrksat.

„Nägemiseni,“ ütles Komarov. Poiss tuli uuesti tee peale ja tardus õksitselt, võpatades pisut tagasi, nagu oleks pörganud nähtamatu takistuse vastu.

Tänava roheline koridor sööstis terava noolena merre. Magus, südantööritav kõrguse, avaruse ja lennu tunne läbis ta poiskest. Ta vehkis kätega, kargles, siis hakkas hüüdma mingeid arusaamatuid sõnu nagu laste arvutusalvides, ja lõpuks puhkes ilma sõnadeta ja viista laulma...

Akki lõppes laul: otseselt võimetuna mahutama endasse kogu muljet vägevust, pöördus Komarov ümber ja lonkis minema...

Teel hüpanud konn pööras Komarov tagasi armsa maise igapäevase juurde. Ta jooksis konnale järele ja sai ta kätte just teeservas. Kui poisi vari kattis konna, tardus see kohle, tõmbudes küümu. Komarov haaras konna kinni, keeras selili ja hakkas silmitsema ta kahvatat kõhukest. Ta silmitsemas kava, torkas näpuga elastest kelmet. Ta otsis vist küll piginõõriket ja terashooba, mille abil hüppab mängukonn. Kuid sellel oli kõht täiesti sile ja Komarov vajus mõttesse. Panamakübar vajus talle nina peale, kuid ta ei märganud seda, olles haaratud elu uuest mõistatusest. Ta pigistas peo pisut kokku ja avas jälle ja nagu kuulatas midagi. Konn ei liigatunud, ta pikad kuivad jalad paistsid poisi rusikast nagu kaks viitsaraagu, kuid küllap tundis vist käsi siiski väikese keha eluvärinat.

„Elus!“ puhkes poiss naerma ja tegi siis kaval-piduliku ilmeaga ettepaneku: „Keerame üles, ah? Siis usen su lahiti...“

Konn ei vastanud ja jäi Komarovi rusikasse. Nüüd silmitses Komarov ümbritsevat maailma kogunud jälgedevuri ja piguga. Kõrgel liivasel veerul paljastusid männijuurad, peenikesed juustajuurad liikusid tuule käes, vingerdasid, puistates liivajugasid, ja Komarovil oli muidugi tarvis välja selgitada, kas nad on elusad või ainult teesklevad, mägivad hingestatud, iseseisvat elu. Juba sammus ta liivapaljandiku poole, kuid talle polnud antud teostada seda viimast uurimust.

Sulgedes põgeniku raudsesse rõngasse, lähenes igast küljest haarang. Juhtuna kasvatajannast sammusid tema nooremad abilised, hoidjad, valgetes põlledes nõudepestijad, meditsiiniõde punase ristiga varrukal ja viildes valvurina.

„Seal ta on!“ kostis hüüd ja selle hüüdega lõppes Komarov vabadus. Komarov ei saanud aru, mispärast käratsevad kõik need inimesed, mis nad nii kaeblikult hädalavad. Ta tundis end tugevana ja rikkana, ta soovis, et kõigil oleks hea. Ja kui kasvatajanna talle lähenes, ulatas poiss talle laia, suuremeelse liigutusega kogu oma saagi: nõgesevarre, kaks rohelist käbi ja veel elusa konna.

„Kes sa niisugune oled?“ küsis Komarov. Vasikas vaikis ja liigutas mü-

letsedes pehmeid huuli. Siis vastas Komarov endale ise.

„Sa oled suur koer.“ Ta sirutas käe, et silutada „suurt koera“, kuid

„Mis sa?“ lausub Komarov etteheitvalt ja astus vasika poole.

Kuid see oli taganemisest nähtavasti tüdinenud, ta langetas laia laubaga, õhustest kastest niske kimaraga pea, kus tulevaste sarvekete kohal oli kaks karvast muksu, sirutas kaela ja ükus Komarovile ähvardava ilmeaga vastu.

Poisi nägu viridus valuliselt, ta ei tahtnud sugugi mülitada. Kuid selles inimeses oli midagi, mis ei lubanud tal taganeda hädaohu ees.

„Kõis lubas vasikal joosta ainult ringi mõõda, ta jooksis palju ägedamalt kui Komarov ja seetõttu nägi teisel ringil äkki otse enda ees oma jälitaja selga.“

Kuid Komarov oli sel hetkel kaitsetu, kuid vasikas, selle asemel et oma eelist kasutada, läks hoopis verest välja ja loobus võitlusest vaenlasega, kes võis teda üheaegselt jälitada nii eest kui tagant.

Vasikas talus võitja kõiki õrnusi ja ohkas ainult. „Mis, kas kardad?“ küsis Komarov, kuid sellega ta kättemaks ka piirdus ja lohutuseks ning õpetuseks vasikale ta koguni lisas: „Ka minu kartsin sind, kuid nüüd ei kardad.“

„M-muu!“ vastas vasikas nukralt, kinnitades Komarovile, et ta enam kunagi ei teeskle tõrksat.

„Nägemiseni,“ ütles Komarov. Poiss tuli uuesti tee peale ja tardus õksitselt, võpatades pisut tagasi, nagu oleks pörganud nähtamatu takistuse vastu.

Tänava roheline koridor sööstis terava noolena merre. Magus, südantööritav kõrguse, avaruse ja lennu tunne läbis ta poiskest. Ta vehkis kätega, kargles, siis hakkas hüüdma mingeid arusaamatuid sõnu nagu laste arvutusalvides, ja lõpuks puhkes ilma sõnadeta ja viista laulma...

Akki lõppes laul: otseselt võimetuna mahutama endasse kogu muljet vägevust, pöördus Komarov ümber ja lonkis minema...

Teel hüpanud konn pööras Komarov tagasi armsa maise igapäevase juurde. Ta jooksis konnale järele ja sai ta kätte just teeservas. Kui poisi vari kattis konna, tardus see kohle, tõmbudes küümu. Komarov haaras konna kinni, keeras selili ja hakkas silmitsema ta kahvatat kõhukest. Ta silmitsemas kava, torkas näpuga elastest kelmet. Ta otsis vist küll piginõõriket ja terashooba, mille abil hüppab mängukonn. Kuid sellel oli kõht täiesti sile ja Komarov vajus mõttesse. Panamakübar vajus talle nina peale, kuid ta ei märganud seda, olles haaratud elu uuest mõistatusest. Ta pigistas peo pisut kokku ja avas jälle ja nagu kuulatas midagi. Konn ei liigatunud, ta pikad kuivad jalad paistsid poisi rusikast nagu kaks viitsaraagu, kuid küllap tundis vist käsi siiski väikese keha eluvärinat.

„Elus!“ puhkes poiss naerma ja tegi siis kaval-piduliku ilmeaga ettepaneku: „Keerame üles, ah? Siis usen su lahiti...“

Konn ei vastanud ja jäi Komarovi rusikasse. Nüüd silmitses Komarov ümbritsevat maailma kogunud jälgedevuri ja piguga. Kõrgel liivasel veerul paljastusid männijuurad, peenikesed juustajuurad liikusid tuule käes, vingerdasid, puistates liivajugasid, ja Komarovil oli muidugi tarvis välja selgitada, kas nad on elusad või ainult teesklevad, mägivad hingestatud, iseseisvat elu. Juba sammus ta liivapaljandiku poole, kuid talle polnud antud teostada seda viimast uurimust.

Sulgedes põgeniku raudsesse rõngasse, lähenes igast küljest haarang. Juhtuna kasvatajannast sammusid tema nooremad abilised, hoidjad, valgetes põlledes nõudepestijad, meditsiiniõde punase ristiga varrukal ja viildes valvurina.

„Seal ta on!“ kostis hüüd ja selle hüüdega lõppes Komarov vabadus. Komarov ei saanud aru, mispärast käratsevad kõik need inimesed, mis nad nii kaeblikult hädalavad. Ta tundis end tugevana ja rikkana, ta soovis, et kõigil oleks hea. Ja kui kasvatajanna talle lähenes, ulatas poiss talle laia, suuremeelse liigutusega kogu oma saagi: nõgesevarre, kaks rohelist käbi ja veel elusa konna.

„Kes sa niisugune oled?“ küsis Komarov. Vasikas vaikis ja liigutas mü-

letsedes pehmeid huuli. Siis vastas Komarov endale ise.

„Sa oled suur koer.“ Ta sirutas käe, et silutada „suurt koera“, kuid

„Mis sa?“ lausub Komarov etteheitvalt ja astus vasika poole.

Kuid see oli taganemisest nähtavasti tüdinenud, ta langetas laia laubaga, õhustest kastest niske kimaraga pea, kus tulevaste sarvekete kohal oli kaks karvast muksu, sirutas kaela ja ükus Komarovile ähvardava ilmeaga vastu.

Poisi nägu viridus valuliselt, ta ei tahtnud sugugi mülitada. Kuid selles inimeses oli midagi, mis ei lubanud tal taganeda hädaohu ees.

„Kõis lubas vasikal joosta ainult ringi mõõda, ta jooksis palju ägedamalt kui Komarov ja seetõttu nägi teisel ringil äkki otse enda ees oma jälitaja selga.“

Kuid Komarov oli sel hetkel kaitsetu, kuid vasikas, selle asemel et oma eelist kasutada, läks hoopis verest välja ja loobus võitlusest vaenlasega, kes võis teda üheaegselt jälitada nii eest kui tagant.

Vasikas talus võitja kõiki õrnusi ja ohkas ainult. „Mis, kas kardad?“ küsis Komarov, kuid sellega ta kättemaks ka piirdus ja lohutuseks ning õpetuseks vasikale ta koguni lisas: „Ka minu kartsin sind, kuid nüüd ei kardad.“

„M-muu!“ vastas vasikas nukralt, kinnitades Komarovile, et ta enam kunagi ei teeskle tõrksat.

„Nägemiseni,“ ütles Komarov. Poiss tuli uuesti tee peale ja tardus õksitselt, võpatades pisut tagasi, nagu oleks pörganud nähtamatu takistuse vastu.

Tänava roheline koridor sööstis terava noolena merre. Magus, südantööritav kõrguse, avaruse ja lennu tunne läbis ta poiskest. Ta vehkis kätega, kargles, siis hakkas hüüdma mingeid arusaamatuid sõnu nagu laste arvutusalvides, ja lõpuks puhkes ilma sõnadeta ja viista laulma...

Akki lõppes laul: otseselt võimetuna mahutama endasse kogu muljet vägevust, pöördus Komarov ümber ja lonkis minema...

Teel hüpanud konn pööras Komarov tagasi armsa maise igapäevase juurde. Ta jooksis konnale järele ja sai ta kätte just teeservas. Kui poisi vari kattis konna, tardus see kohle, tõmbudes küümu. Komarov haaras konna kinni, keeras selili ja hakkas silmitsema ta kahvatat kõhukest. Ta silmitsemas kava, torkas näpuga elastest kelmet. Ta otsis vist küll piginõõriket ja terashooba, mille abil hüppab mängukonn. Kuid sellel oli kõht täiesti sile ja Komarov vajus mõttesse. Panamakübar vajus talle nina peale, kuid ta ei märganud seda, olles haaratud elu uuest mõistatusest. Ta pigistas peo pisut kokku ja avas jälle ja nagu kuulatas midagi. Konn ei liigatunud, ta pikad kuivad jalad paistsid poisi rusikast nagu kaks viitsaraagu, kuid küllap tundis vist käsi siiski väikese keha eluvärinat.

„Elus!“ puhkes poiss naerma ja tegi siis kaval-piduliku ilmeaga ettepaneku: „Keerame üles, ah? Siis usen su lahiti...“

Konn ei vastanud ja jäi Komarovi rusikasse. Nüüd silmitses Komarov ümbritsevat maailma kogunud jälgedevuri ja piguga. Kõrgel liivasel veerul paljastusid männijuurad, peenikesed juustajuurad liikusid tuule käes, vingerdasid, puistates liivajugasid, ja Komarovil oli muidugi tarvis välja selgitada, kas nad on elusad või ainult teesklevad, mägivad hingestatud, iseseisvat elu. Juba sammus ta liivapaljandiku poole, kuid talle polnud antud teostada seda viimast uurimust.

Sulgedes põgeniku raudsesse rõngasse, lähenes igast küljest haarang. Juhtuna kasvatajannast sammusid tema nooremad abilised, hoidjad, valgetes põlledes nõudepestijad, meditsiiniõde punase ristiga varrukal ja viildes valvurina.

„Seal ta on!“ kostis hüüd ja selle hüüdega lõppes Komarov vabadus. Komarov ei saanud aru, mispärast käratsevad kõik need inimesed, mis nad nii kaeblikult hädalavad. Ta tundis end tugevana ja rikkana, ta soovis, et kõigil oleks hea. Ja kui kasvatajanna talle lähenes, ulatas poiss talle laia, suuremeelse liigutusega kogu oma saagi: nõgesevarre, kaks rohelist käbi ja veel elusa konna.

„Kes sa niisugune oled?“ küsis Komarov. Vasikas vaikis ja liigutas mü-

letsedes pehmeid huuli. Siis vastas Komarov endale ise.

„Sa oled suur koer.“ Ta sirutas käe, et silutada „suurt koera“, kuid

„Mis sa?“ lausub Komarov etteheitvalt ja astus vasika poole.

Kuid see oli taganemisest nähtavasti tüdinenud, ta langetas laia laubaga, õhustest kastest niske kimaraga pea, kus tulevaste sarvekete kohal oli kaks karvast muksu, sirutas kaela ja ükus Komarovile ähvardava ilmeaga vastu.

Poisi nägu viridus valuliselt, ta ei tahtnud sugugi mülitada. Kuid selles inimeses oli midagi, mis ei lubanud tal taganeda hädaohu ees.

„Kõis lubas vasikal joosta ainult ringi mõõda, ta jooksis palju ägedamalt kui Komarov ja seetõttu nägi teisel ringil äkki otse enda ees oma jälitaja selga.“

Kuid Komarov oli sel hetkel kaitsetu, kuid vasikas, selle asemel et oma eelist kasutada, läks hoopis verest välja ja loobus võitlusest vaenlasega, kes võis teda üheaegselt jälitada nii eest kui tagant.

Vasikas talus võitja kõiki õrnusi ja ohkas ainult. „Mis, kas kardad?“ küsis Komarov, kuid sellega ta kättemaks ka piirdus ja lohutuseks ning õpetuseks vasikale ta koguni lisas: „Ka minu kartsin sind, kuid nüüd ei kardad.“

„M-muu!“ vastas vasikas nukralt, kinnitades Komarovile, et ta enam kunagi ei teeskle tõrksat.

„Nägemiseni,“ ütles Komarov. Poiss tuli uuesti tee peale ja tardus õksitselt, võpatades pisut tagasi, nagu oleks pörganud nähtamatu takistuse vastu.

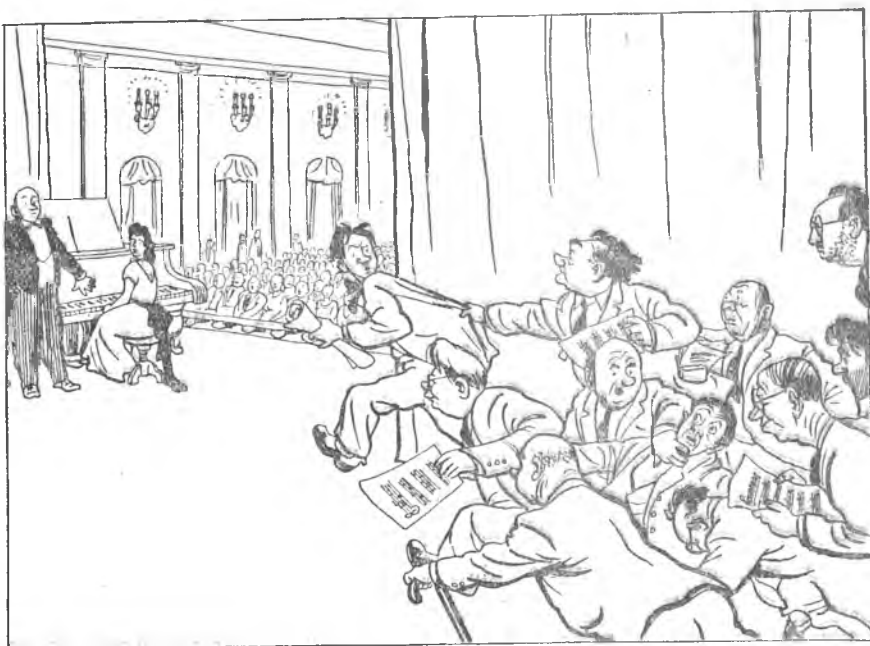
Tänava roheline koridor sööstis terava noolena merre. Magus, südantööritav kõrguse, avaruse ja lennu tunne läbis ta poiskest. Ta vehkis kätega, kargles, siis hakkas hüüdma mingeid arusaamatuid sõnu nagu laste arvutusalvides, ja lõpuks puhkes ilma sõnadeta ja viista laulma...

Akki lõppes laul: otseselt võimetuna mahutama endasse kogu muljet vägevust, pöördus Komarov ümber ja lonkis minema...

GATIIRI

„Autor!... Autor!...“

Heliloajate Liidu seitsmendal pleenumil märgiti, et massilaudud on väga ühesugused.

«Oodake, seltsimehed, enne uurime välja, kelle laul praegu ette kantil...» I. Semjonovi joonistus («Krokodill»)

FOLJETON

Omapärane võistlus

Tähelepanu! Tähelepanu! Algab meie tänane spordisaade! Kuulake reportaaži jalgpallivõistlusest Tallinna Viite- ja Mõõltvabriku kultuuriklubis Lõuna t. 17. Praegu kohtuvad siin võistkonnad „Meie võidame“ ja „Meie ei anna alla“, mõlemad samast kätisest. Võistlus algas 6 kuud tagasi. „Meie ei anna alla“ võistkonna moodustavad TVMV administratsiooni töötajad: direktor Ringo, kommertsdir. Undrits, kommunaalosakonna juhataja Kuminskaja, kommunaalosakonna insener Zurov, peainsener Kubarev, peaarhitektidaja Markevitš, partei-organisatsiooni sekretär Veber, peamehaanik Doronin ja montaažitsehi meister Vinogradov.

„Meie võidame“ meeskonna koosseisu kuuluvad: Metsa- ja puberitööstuse ametiühingu vabariikliku komitee esimees Kaljula, TVMV Ametiühingu komitee esimees Nõpuu, kultuuriklubi juhataja Heinlik, kunstiline juht Roomet, rahvatantsuringi juht Raadik ja elektrik Siläver.

Mäng kulgeb „Meie võidame“ meeskonna pideva rünnaku tihel all. Kuid vastameeskonna kaitsekolmiku hea mängu tulemusena pole rünnakud andnud tagajärki.

Pall on praegu Siläveri käes, see annab täpse sõõdu edasi Nõpuule, Nõpuu edasi Heinlikule, Heinlik lõõb tugeva löögi väravale, kuid vastameeskonna aktiivne kaitse jätab Zurovi liivideerib rünnaku, nagu ta juba mitu kuud on likvideerinud klubi töötajate poolt klubi remondi teostamiseks sooritatud rünnakud.

Seis on endiselt 0:0. Rünnakule asub vastameeskond. Kesktormaja Vinogradov on suurepärase tormamishoos. Näib, et teda ei suuda pidurdada ükski võim. Isegi mitte piletikontroll klubi uksele, kust ta pühapäeval, 3. jaan. 1954. a. nelja sõbra saatel ilma piletila sisse tormas.

Pall on järjekordselt „Meie võidame“ meeskonna käes. K-k. Raadik saadab sõõdu Roometile, Roomet suunab selle tüpselt edasi „Ohtulehe“ toimetusse. „Ohtulehe“ toimetuse omapoolsete täiendustega sõõdab edasi Undritsale, kuid

Undrits üldse ei reageeri kriitikapalile ja kirub selle peale: „Remont on peaaegu teostatud! Jätke mind rahule!“

Mäng algab uuesti kesket. „Meie võidame“ meeskonna olukord on muutunud raskeks, sest vastameeskonda toetab 150 000 ... Mitte inimest, vaid klubi remondiks määratud rubla, mis on Markevitši käsutuses.

Vaatamata mõlema meeskonna enastohverdavale mängule on tagajärg endiselt 0:0. Ja mis tagajärge võibki loota mängust, kus kumbki võistkond võitleb erineva eesmärgi eest — „Meie võidame“ meeskond klubi remondi peatse teostamise eest ja „Meie ei anna alla“ meeskond remondi mitteostamise eest.

Eriti virtuooslikult ja enastohverdavalt mängib „Meie ei anna alla“ meeskonna väravavaht Undrits, kes suurepäraselt ja enesekindlalt löörjub tagasi igasugused kriitikapallid.

Vastameeskonna edurivi saamatuse tõttu on pall jälle „Meie võidame“ meeskonna käes. Kiire p-k. Siläver sõõdab palli Nõpuule, Nõpuu edasi Kaljulale, kes kohe lõõb tugeva löögi väravale, ent vastameeskonna kiire k-k. Zurov on jälle õigel ajal kohal, ja olukord laheneb sellega, et Zurovi puudub klubi remondi lõpetamiseks vajalik materjal.

„Meie ei anna alla“ meeskonnal on kasutada vabalööki tsentri juures. Seda asub sooritama p-ä. Veber. Tugev löök suunab palli vastavõistkonna karistusala. Palli saab p-k. Ringo, kes tsenderdab palliga edasi värava poole. Teda jooksevad toetama k-t. Vinogradov ja p-s. Doronin. Kuid Ringo ei pane neid tähele ja tormab ikka edasi.

Stopp! Pea kinni, sõber! Jalgpall kollektiivne mäng. Ega see ole klubi remondi teostamise kollektiivpöng, millest mõne punkti „võib“ täiendada jätta.

Sellega lõpetame oma reportaaži, kuna võistlus lõppu ja tagajärge võistlus lõppeda õige pea, kui „Meie ei anna alla“ võistkonna liikmed astuvad vastavald samme klubi remondi lõpetamiseks.

S. Tael

«Teen õige aastanumbri suurema, et oleks rohkem tunda kaasaga.» I. Stšeglovi Joonistus («Krokodill»)

Tõlk. D. Vaarandi

